MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

NACIONALNA STRATEGIJA ZAŠTITE OD NASILJA U OBITELJI ZA RAZDOBLJE OD 2017. DO 2022. GODINE

Rujan 2017. godine

SADRŽAJ

1. Uvod ……... 3

2. Analiza postojećeg stanja …….. 11

3. Područja djelovanja, aktivnosti i plan provođenja aktivnosti 16

I. Prevencija nasilja u obitelji …….. 16

II. Zakonodavni okvir iz područja zaštite od nasilja u obitelji ……. 20

III. Zbrinjavanje i potpora žrtvama nasilja u obitelji ……. 27

IV. Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji ……...…. 35

V. Unaprjeđenje međuresorne suradnje……. 41

VI. Izobrazba stručnjaka koji rade u području zaštite od nasilja u obitelji……. 45

VII. Senzibilizacija javnosti za problematiku nasilja u obitelji ……. 48

4. Završne odrednice …… 54

1. UVOD

Ustavna osnova

Međunarodni pravni instrumenti vezani za područje ljudskih prava govore o potrebi osiguravanja potpune jednakosti muškaraca i žena te obvezuju države potpisnice na uvođenje nediskriminirajućeg zakonodavstva i osiguranje jednakih prava za žene i muškarce, budući da pravo na jednakost predstavlja ljudsko pravo i osnovu socijalne pravde. Stoga je obaveza svake države stranke ženama i muškarcima osigurati život bez diskriminacije.

Imajući to u vidu, ovakve odredbe ugrađene su i u sam Ustav Republike Hrvatske sukladno suvremenim demokratskim načelima i dostignućima. Ustav Republike Hrvatske svojim odredbama propisuje obvezu zaštite ljudskih prava, zabranjuje zlostavljanje i diskriminaciju. Sukladno članku 14. sve su osobe jednake pred zakonom te se svima jamče jednaka prava i slobode neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama, čime se, među ostalim, pokazuje visoki stupanj osviještenosti o nužnosti sprječavanja rodno uvjetovane diskriminacije. Članak 3. Ustava kao jednu od temeljnih vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske propisuje ravnopravnost spolova, člankom 21. svakome se jamči pravo na život, člankom 22. jamči se nepovredivost slobode i osobnosti, člankom 23. zabranjuje se bilo koji oblik zlostavljanja, člankom 35. propisuje se zaštita dostojanstva te člankom 26. jednakost pred sudovima i drugim tijelima s javnim ovlastima. Ujedno, sukladno članku 62. Ustava država je obvezna štititi materinstvo, djecu i mladež te stvarati uvjete za dostojan život, osigurati skrb za maloljetnike bez odgovarajuće roditeljske skrbi (članak 63. stavak 5.) te su, prema članku 64. svi dužni štititi djecu i nemoćne osobe.

Međunarodni dokumenti usmjereni zaštiti od nasilja u obitelji

Republika Hrvatska stranka je ili pak potpisnica brojnih međunarodnih pravnih instrumenata Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe iz područja zaštite žrtava nasilja, koji zajedno s nacionalnim zakonodavstvom te strateškim dokumentima čine pravni okvir usmjeren zaštiti žrtava nasilja u obitelji i nasilja nad ženama.

Od međunarodnih pravnih instrumenata kojima se propisuje potreba zaštite žena od nasilja svakako treba istaknuti Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe, Konvenciju Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom, Opću preporuku br. 19. iz 1992. godine Odbora Ujedinjenih naroda za uklanjanje diskriminacije žena, Deklaraciju Ujedinjenih naroda o uklanjanju nasilja nad ženama iz 1993. godine, Preporuku Rec (2002)5 Odbora ministara Europe, Pekinšku platformu iz 1995. godine te Rezoluciju o ljudskim pravima 2005/41, prihvaćenu na 57. zasjedanju Vijeća za ljudska prava 19. travnja 2005. godine.

Prihvaćanjem Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe, koja je sastavni dio hrvatskog pravnog poretka još od 1997. godine, Konvencije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) te Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom Republika Hrvatska je osudila diskriminaciju i pokazala odlučnost da ženama osigura jednako sudjelovanje u svim područjima života, društvenom, gospodarskom, kulturnom i političkom.

Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe i Protokole br. 1, 4, 6, 7 i 11 o njenoj provedbi Republika Hrvatska je ratificirala još 1997. godine (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 18/97). U kasnijem razdoblju ratificirani su protokoli br. 12, 13 i 14 uz Konvenciju te je pokrenut i postupak ratifikacije protokola br. 15. Za istaknuti je Protokol br. 12 o nediskriminaciji (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 14/02), kojim se propisuje obveza ugradnje odredbi o zabrani diskriminacije u nacionalno zakonodavstvo te o zaštiti toga prava pred Europskim sudom za ljudska prava.

Ratifikacijom *Konvencije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena* i donošenjem Zakona o potvrđivanju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 3/01 i 14/03), koji je stupio na snagu 7. lipnja 2001. godine, Republika Hrvatska je, kao članica Ujedinjenih naroda, uz Povelju ujedinjenih naroda, Opću deklaraciju o ljudskim pravima i druge međunarodne instrumente o ljudskim pravima ponovno potvrdila svoju odlučnost da ženama osigura potpuno i jednako ostvarenje svih ljudskih prava i sloboda. Fakultativni protokol uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, postao je dio hrvatskog pravnog sustava čime je omogućeno žrtvi diskriminacije podnošenje pritužbe međunarodnom Odboru za uklanjanje diskriminacije žena, nakon što su iscrpljena domaća pravna sredstva. Protokolom je osnažen nadzorni položaj Odbora stručnjaka za praćenje primjene Konvencije, sa svrhom da države, stranke Konvencije, ženama osiguraju potpuno i jednako ostvarenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda, te da poduzmu djelotvorne mjere kako bi spriječile povredu tih prava i sloboda. Temeljem članka 2.e) Konvencije, države članice Ujedinjenih naroda dužne su poduzeti odgovarajuće mjere za uklanjanje svih oblika diskriminacije, počinjene od bilo koje pravne ili fizičke osobe, te su odgovorne i za slučaj ako ne poduzmu takve mjere. Države članice Ujedinjenih naroda odgovorne su i za privatne akte, ako propuste poduzeti odgovarajuće korake u pravcu prevencije, istrage, kažnjavanja te, u vezi toga, na odgovarajuću naknadu štete.

Donošenjem Zakona o potvrđivanju *Konvencije o pravima osoba s invaliditetom* i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 6/07) Republika Hrvatska preuzela je obvezu osigurati puno ostvarenje svih ljudskih prava i temeljenih sloboda osobama s invaliditetom, kao posebno osjetljivoj skupini, bez diskriminacije na osnovi invaliditeta. Konvencijom se među ostalim uređuje i područje slobode od izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja.

U svijetlu navođenja Konvencija, svakako treba istaknuti i *Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*, donesenu od strane Odbora ministara Vijeća Europe 7. travnja 2011. godine, a koja je za potpisivanje otvorena 11. svibnja 2011. godine u povodu 121. sjednice Odbora ministara održane u Istanbulu. Sukladno odredbama Konvencije, nakon što je, 22. travnja 2014. godine, potvrđena od strane 10 zemalja stupila je na snagu 1. kolovoza 2014. godine. Republika Hrvatska Konvenciju je potpisala 22. siječnja 2013. godine, čime je iskazala interes i pridružila se naporima međunarodne zajednice, poglavito državama članicama Vijeća Europe, kako bi se na ovom području učinili daljnji napori i još odlučnije formulirala odlučnost država u borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Ujedno, iskazana je i trajna namjera u cilju poduzimanja mjera usmjerenih promicanju rodne ravnopravnosti i suzbijanja svih oblika diskriminacije i nasilja nad ženama uključujući i nasilje u obitelji. Konvencija predstavlja pravni okvir za daljnju dogradnju zakonodavno-pravnog okvira potrebnog za učinkovitu

prevenciju te progon i kažnjavanje počinitelja nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Iako je zakonodavstvo u Republici Hrvatskoj većim dijelom usklađeno s odredbama Konvencije njenim potvrđivanjem stvaraju se daljnje pravne pretpostavke za dosljednu i učinkovitiju primjenu domaćeg zakonodavstva i same Konvencije. Kako bi Republika Hrvatska u potpunosti ispunila očekivanja pokrenut je postupak ratifikacije Konvencije.

Prihvaćanjem pojedinih međunarodnih pravnih instrumenata države se obvezuju nadležnim tijelima podnositi izvješća o njihovoj provedbi. Odbor Ujedinjenih naroda za uklanjanje diskriminacije žena je na 1319. i 1320. sjednici, koje su održane 15. srpnja 2015. godine, razmatrao Četvrto i peto periodično izvješće za Hrvatsku o provedbi Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena za razdoblje od 2005. do 2015. godine, te je usvojio Zaključne primjedbe za Republiku Hrvatsku u svim područjima djelovanja. Posebnu pažnju posvećujemo primjedbama br. 18 i 19 koje se odnose na područje nasilja nad ženama.

Odbor u primjedbi br. 18 navodi: *„Odbor pozdravlja usvajanje Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji te usvajanje Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine. No, Odbor je i dalje zabrinut što je, općenito, zakonodavni i strateški okvir države stranke više usmjeren na održavanje cjelovitosti obitelji, nego na osiguravanje sigurnosti žrtava rodno utemeljenog obiteljskog nasilja nad ženama. Odbor je osobito zabrinut zbog sljedećeg: (a) Odgode usvajanja Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji; (b) Nedostatka nacionalnog plana za provedbu cjelovitih preporuka, koje je državi stranci iznijela posebna izvjestiteljica za nasilje nad ženama; (c) Prakse dvostrukih uhićenja u sklopu koje se, uz pretpostavljene počinitelje nasilja, uhićuju i žene koje su žrtve nasilja u obitelji, a povremeno ih se i sankcionira zbog verbalnih uvreda ili samoobrane; (d) Jaza odgovornosti, uslijed kojeg su žene prisiljene podnositi optužne prijedloge zbog nasilja u obitelji u okviru prekršajnog, a ne kaznenog prava, budući da prekršajni zakon omogućava žurniju provedbu zaštitnih mjera po cijenu onemogućavanja oštrijih sankcija; (e) Isključivanja intimnih partnerskih veza i prošlih veza iz Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji u slučajevima u kojima partneri i dalje predstavljaju prijetnju nasiljem u situacijama gdje partneri nisu živjeli zajedno, gdje su živjeli zajedno kraće od tri godine ili gdje nisu imali zajedničke djece; (f) Odgađanja zaštitnih mjera u slučajevima kad pretpostavljeni počinitelj nasilja u obitelji uloži žalbu na takvu mjeru; (g) Neadekvatnog broja skloništa za žene žrtve nasilja; (h) Nedavnog usvajanja manje stroge definicije silovanja kao kvalificiranog oblika spolnog odnošaja bez pristanka te posljedične smanjene težine kaznenog djela silovanja i s time povezanog blažeg kažnjavanja*."

U primjedbi br. 19, podsjećajući na svoju Opću preporuku br. 19 o nasilju nad ženama, Odbor poziva državu stranku da*: (a) žurno ratificira Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji; (b) izradi i provede nacionalni plan, s jasno definiranim vremenskim ciljevima, za provedbu sveobuhvatnih preporuka koje je državi stranci dala posebna izvjestiteljica za nasilje nad ženama; (c) ukine praksu dvostrukih uhićenja u slučajevima nasilja u obitelji; (d) izmijeni i dopuni svoje kazneno zakonodavstvo koje se odnosi na nasilje u obitelji kako bi osigurala omogućavanje mjera hitne zaštite žrtava dok čekaju kazneni postupak; te da također osigura i zaštitne mjere koje će, prema potrebi, istodobno omogućiti hitne, ex parte zaštitne mjere i/ili mjere dugotrajne zaštite; (e) izmijeni i dopuni Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji tako da on*

uključi sve intimne partnerske veze i prošle veze u slučajevima u kojima partneri i dalje predstavljaju prijetnju nasiljem; (f) usvoji pristup predostrožnosti u odnosu na žrtve pretpostavljenog nasilja u obitelji koji osigurava neprekidnu provedbu zaštitne mjere prilikom razmatranja žalbe protiv takve mjere; (g) osigura adekvatna, sigurna i autonomna sredstva za skloništa i usluge podrške ženama žrtvama nasilja; (h) izmijeni i dopuni zakonsku definiciju silovanja kako bi je uskladio s prihvaćenim međunarodnim standardima.

Osim gore navedenih preporuka Republika Hrvatska je, temeljem podnesenog Drugog nacionalnog izvješća prema Univerzalnom periodičkom pregledu Vijeća za ljudska prava u okviru UPR izvješća o Hrvatskoj usvojenog na 30. zasjedanju Vijeća za ljudska prava 25. rujna 2015. godine, dobila 167 preporuka od kojih je 162 prihvatila. Preporuke u području nasilja nad ženama uključuju slijedeće: *5.108 Pojačati napore u obuzdavanju nasilja u obitelji; 5.82 Nastaviti s učinkovitom provedbom domaćih zakona o zaštiti obitelji i sprječavanju nasilja nad ženama i djecom; 5.50. Razviti politiku, strategiju i akcijski plan za rješavanje navodno raširenog nasilja nad ženama; 5.51. Učinkovito provesti "Nacionalnu strategiju za zaštitu od nasilja u obitelji 2011-2016"; 5.84. Udvostručiti napore u borbi protiv nasilja u obitelji i nasilja nad ženama kroz učinkovitu provedbu Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u obitelji 2011-2016 ; 5.29. Prevesti inicijative Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u obitelji 2011-2016 i Nacionalnog plana za borbu protiv diskriminacije 2008-2013 u konkretne zakone; 5.25. Revidirati usklađenost Kaznenog zakona, koji trenutno definira nasilje u obitelji samo kao tjelesnu ozljedu, s Konvencijom o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), kao što je pojašnjeno u Općoj Preporuci br. 19 Odbora za uklanjanje diskriminacije žena; 5.28. Popuniti zakonodavnu prazninu koja se odnosi na kaznena djela nasilja u obitelji i ažurirati Kazneni zakon da prepoznaje nasilje u obitelji kao kazneno djelo; 5.86. Provesti preporuke Odbora za ljudska prava iz ožujka 2015. o rodno uvjetovanom nasilju; 5.61. Uspostaviti održivu suradnju između Ministarstva unutarnjih poslova i organizacija civilnog društva koje se bave nasiljem u obitelji i rodno uvjetovanim nasiljem; 5.30. Udvostručiti napore usmjerene na provedbu zakonskih odredbi protiv obiteljskog i rodnog nasilja, s posebnim naglaskom na podizanje svijesti i pravilnu obuku policije; 5.20. Ojačati napore za pravilni odgovor na prijave nasilja u obitelji, uključujući i obuku policijskih službenika, tužitelja i sudaca, kako bi žene žrtve nasilja dobile odgovarajuću zadovoljštinu i podršku; 5.52. Pojačati napore za učinkovitu provedbu zakona za nasilje u obitelji nad djecom i ženama, kako bi se premostio jaz između zakonodavstva i prakse, uz jačanje svijesti o pravima žrtava i obuku za državne službenike i pravne stručnjake; 5.96. Nastaviti raditi naročito u odnosu na zaštitu prava žrtava seksualnog nasilja i nasilja u obitelji, te posebice kroz obuku zdravstvenog, policijskog i pravosudnog osoblja; 5.27. Jačati pravni okvir kako bi se smanjile negativne posljedice koje utječu na žrtve nasilja u obitelji, osobito žene; 5.93. Poboljšati usluge i podršku za žene žrtve obiteljskog nasilja provođenjem učinkovitih istraga, drastično kažnjavajući počinitelje, i pri tome ukinuti praksu procesuiranja žrtava, te osigurati žrtvama pristup zaštiti i skloništima; 5.109. Promicati politike i obrazovne kampanje za promicanje i zaštitu prava žena, te osigurati da se sve optužbe za nasilje nad ženama odmah, temeljito i učinkovito istraže, da je počiniteljima utvrđena odgovornost i da žene žrtve nasilja dobiju odgovarajuću zadovoljštinu, uključujući naknadu i rehabilitaciju; 5.21. Odobriti proračunska sredstva potrebna za preuzimanje obveza prema Konvenciji Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, te tako nastaviti prema ratifikaciji; 5.58. Odrediti dodatna sredstva za povećanje kapaciteta centara za žrtve seksualnog i obiteljskog nasilja.*

Nadalje, slijedom odredaba niza međunarodnih pravnih instrumenata te istaknutih zahtjeva i preporuka, a poradi poduzimanja potrebnih mjera u cilju uklanjanja stereotipa o ulogama muškaraca i žena, razvoja svijesti javnosti o ravnopravnosti spolova te zabrani diskriminacije u svim područjima života Republika Hrvatska je dosad poduzela niz aktivnosti koje uključuju razvoj institucionalnih mehanizama, donošenje zakona, nacionalnih dokumenata i drugih propisa.

Zakonodavni okvir zaštite od nasilja u obitelji Republike Hrvatske

Od nacionalnog zakonodavstva i strateških dokumenata valja istaknuti Zakon o socijalnoj skrbi, Obiteljski zakon, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Kazneni zakon, Prekršajni zakon, Zakon o kaznenom postupku, Zakon o sudovima za mladež, Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Zakon o zaštiti svjedoka, Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela, Zakon o suzbijanju diskriminacije, Zakon o ravnopravnosti spolova, Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola, Nacionalnu strategiju za prava djece u Republici Hrvatskoj od 2014. do 2020., Nacionalnu politiku za ravnopravnost spolova, Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja i druge.

Odredbe *Zakona o socijalnoj skrbi* (Narodne novine, broj 157/13, 152/14, 99/15 i 52/16) osiguravaju određene oblike pomoći raznim korisničkim skupinama među kojima i žrtvama nasilja u obitelji i to usluge savjetovanja i pomaganja pojedincu radi prevladavanja poteškoća te stvaranja uvjeta za očuvanje i razvoj osobnih mogućnosti i odgovornog odnosa pojedinca prema sebi, obitelji i društvu; usluge savjetovanja i pomaganja obitelji pri prevladavanju obiteljskih poteškoća i poteškoća roditelja u odgoju i skrbi za djecu, te osposobljavanje obitelji za funkcioniranje u svakodnevnom životu; usluge psihosocijalne podrške koje podrazumijevaju rehabilitaciju koja potiče razvoj kognitivnih, funkcionalnih, komunikacijskih ili socijalnih vještina korisnika; privremeni smještaj u kriznim situacijama u trajanju do godinu dana djetetu i odrasloj osobi – žrtvama obiteljskog nasilja.

Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 103/15) svojim odredbama, među ostalim, štiti i odrasle osobe i djecu žrtve obiteljskog nasilja. Jedno od temeljnih načela Obiteljskog zakona, načelo ravnopravnosti žene i muškarca određuje da žena i muškarac imaju međusobno jednaka prava i dužnosti u svim obiteljsko-pravnim odnosima, a posebno u odnosu na roditeljsku skrb te je u partnerskim odnosima zabranjena diskriminacija prema spolu i nasilje prema partneru. Nadalje, načelo solidarnosti, uzajamnog poštovanja i pomaganja svih članova obitelji određuje da solidarnost predstavlja temeljno načelo obiteljskog života, svi članovi obitelji moraju se uzajamno poštovati i jedan drugom pomagati te da nasilje u obitelji predstavlja posebno tešku povredu ovog načela. Načelo prvenstvene zaštite dobrobiti i prava djeteta određuje da sudovi i javnopravna tijela koja vode postupke u kojima se izravno ili neizravno odlučuje o pravima djeteta moraju ponajprije štititi prava djeteta i njegovu dobrobit, a dijete ima pravo ostvarivati osobne odnose s oba roditelja, osim ako je to u suprotnosti s njegovom dobrobiti. Poglavljem *Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta* propisane su mjere koje poduzimaju centri za socijalnu skrb i/ili sudovi u slučajevima u kojima se utvrdi da je došlo do povrede prava i dobrobiti djeteta ili da su ugrožena njegova prava, dobrobit i razvoj. Nadalje, posebnom odredbom o zaštiti djeteta i obiteljskom nasilju određuje se obveza stručnih radnika koji provode

savjetovanje da su, ukoliko posumnjaju da su u obitelji ugrožena prava i dobrobit djeteta ili postoji sumnja na obiteljsko nasilje dužni, odrediti mjeru za zaštitu djeteta ili predložiti sudu donošenje mjere za zaštitu djeteta iz nadležnosti suda te žurno pokrenuti odgovarajući postupak prema posebnom propisu kojim se uređuje zaštita od nasilja u obitelji. Zakon propisuje i provođenje obiteljske medijacije, odnosno postupka u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor iz obiteljskih odnosa uz pomoć jednog ili više obiteljskih medijatora. U slučajevima kada prema procjeni stručnog tima centra za socijalnu skrb ili obiteljskog medijatora zbog obiteljskog nasilja nije moguće ravnopravno sudjelovanje bračnih drugova u postupku medijacije, medijacija se ne provodi.

Kazneni zakon (Narodne novine, broj 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15) stupio je na snagu 1. siječnja 2013. godine. Kaznenim zakonom sustavno je izmijenjeno kazneno materijalno zakonodavstvo te je Republika Hrvatska dobila novi, suvremeni i europski zakon koji je usklađen s brojnim međunarodnim pravnim instrumentima i dobrom praksom drugih država i koji pruža učinkovitu osnovu za borbu protiv suvremenih oblika kriminaliteta. Kaznenim zakonom pružena je veća zaštita žrtvama nasilja. Općim odredbama dana je definicija članova obitelji u koju su uključeni bračni ili izvanbračni drug, životni partner ili neformalni životni partner, njihova zajednička djeca te djeca svakog od njih, srodnik po krvi u ravnoj lozi, srodnik po krvi u pobočnoj lozi zaključno do trećeg stupnja, srodnici po tazbini do zaključno drugog stupnja, posvojitelj i posvojenik. Uz ovu definiciju u kazneno zakonodavstvo uvedena je definicija bliske osobe koja obuhvaća članove obitelji te bivšeg bračnog ili izvanbračnog druga ili istospolnog partnera, kao i osobe koje žive u istom kućanstvu. Ova definicija uvedena je zbog specifičnog međusobnog odnosa svih osoba koje su obuhvaćene izrazom bliske osobe, a kojima je potrebno pružiti pojačanu kaznenopravnu zaštitu, posebno kod kaznenih djela nasilja. Kazneni zakon propisuje niz kaznenih djela s elementima nasilja u kojima učin djela prema bliskoj osobi predstavlja kvalificirani oblik djela s težom sankcijom, a uz navedeno za sva kaznena djela s elementima nasilja počinjena prema bliskoj osobi osiguran je i progon po službenoj dužnosti. Kao samostalno kazneno djelo Kazneni zakon u članku 179.a propisuje kazneno djelo nasilje u obitelji koje obuhvaća teže oblike nasilništva u obiteljskom okruženju kojima nisu ostvareni elementi niti jednog drugog kaznenog djela, a radi se o intenzitetu odnosno ustrajnosti koja prelazi okvire prekršajne odgovornosti kao npr. teška vrijeđanja, zastrašivanja, fizička, seksualna zlostavljanja i sl.

Zakonom o kaznenom postupku (Narodne novine, broj 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 43/12, 56/13, 145/13, 152/14) i *Zakonom o sudovima za mladež* (Narodne novine, broj 84/11, 143/12, 148/13, 56/15) propisano je niz mjera kojima se štiti sigurnost, privatnost, osobnog i obiteljskog života svjedoka i žrtve te sekundarne viktimizacije. Zakonom o kaznenom postupku u hrvatsko kazneno zakonodavstvo uvodi žrtvu među sudionike postupka s posebnim pravima propisanim u zasebnoj glavi Zakona o kaznenom postupku. Žrtva je pojmovno određena pri čemu se vodilo računa o pojmovnom određenju u međunarodnim izvorima i inozemnom zakonodavstvu. Uz prava koja pripadaju svakoj žrtvi Zakon o kaznenom postupku posebnu zaštitu pruža određenim kategorijama žrtava - djeca žrtve kaznenih djela, žrtve kaznenih djela protiv spolne slobode te žrtve kaznenog djela trgovanja ljudima.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine, broj 70/17) i *Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji* (Narodne novine, broj 70/17) transponirana je Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 29. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP. Transponiranje prava žrtve iz Direktive o pravima žrtava u

nacionalno zakonodavstvo ima za cilj, među ostalim, postizanje obazrivog pristupa prema žrtvi nasilja u cilju sprječavanja njene sekundarne viktimizacije, adekvatne informiranosti žrtve o njenim pravima te skrb nadležnih tijela o pravima žrtve u postupovnim radnjama. Transponiranjem Direktive te sukladno Konvenciji Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji sveobuhvatno se uređuju prava žrtava nasilja u obitelji. Propisivanjem kataloga prava žrtava nasilja u obitelji ojačat će se njihova procesnopravna pozicija, omogućiti im aktivno sudjelovanje u postupovnim radnjama koje nadležna tijela poduzimaju radi njihove zaštite i sankcioniranja počinitelja te spriječiti njihova traumatizacija i sekundarna viktimizacija u postupku.

Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela (Narodne novine, broj 80/08 i 27/11), stupio je na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Predmetnim Zakonom određuje se pravo na novčanu naknadu žrtvama kaznenih djela nasilja počinjenih s namjerom, pretpostavke i postupak za ostvarivanje prava na naknadu, tijela koja donose odluke i sudjeluju u postupku odlučivanja o pravu na naknadu te se određuju tijela i postupak koji se primjenjuje u prekograničnim slučajevima.

Prekršajni zakon (Narodne novine, broj 107/07, 39/13, 157/13, 110/15 i 70/17) kao opći propis kojim se štiti javni poredak, društvena disciplina, društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom, međunarodnim pravom i zakonima čija zaštita nije moguća bez prekršajnopravnog sankcioniranja, na protupravna postupanja koja se tiču nasilja u obitelji izvan kaznene odgovornosti, primjenjuje se supsidijarno u dijelu koji nije reguliran Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji.

Zakon o policijskim poslovima i ovlastima (Narodne novine, broj 76/09 i 92/14) uređuje policijske poslove i policijske ovlasti koje policijski službenici primjenjuju radi sprječavanja i otklanjanja opasnosti te tijekom provedbe kriminalističkih istraživanja. Ujedno, Zakon propisuje i suradnju policije sa pravosudnim tijelima, državnim tijelima, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim osobama s javnim ovlastima, drugim tijelima, organizacijama, nevladinim organizacijama, građanskim udrugama i građanima radi razvijanja partnerstva u sprječavanju i otkrivanju nedopuštenih ponašanja i počinitelja ovakvih oblika ponašanja. Zakon, nadalje, nameće obvezu policijskim službenicima posebno obazrivog postupanja prema djeci, maloljetnicima, starim i nemoćnim osobama, osobama s invaliditetom, žrtvama kaznenih djela i prekršaja (čl. 14. i 36. Zakona), kao i obvezu zaštite žrtve kaznenih djela i drugih osoba kojima prijeti opasnost od počinitelja ili drugih osoba u vezi s kaznenim postupkom (čl. 99 Zakona).

Zakon o zaštiti svjedoka (Narodne novine, broj 163/03 i 18/11) propisuje uvjete i postupke za pružanje zaštite i pomoći ugroženim i njima bliskim osobama, koje su izložene ozbiljnijoj opasnosti po život, zdravlje, tjelesnu nepovredivost, slobodu ili imovinu većeg opsega zbog iskazivanja u kaznenim postupcima za kaznena djela predviđena u ovom Zakonu. Mjere zaštite ugroženih osoba propisane u odredbama Zakona su tjelesna i tehnička zaštita, premještanje, prikrivanje identiteta i vlasništva te promjena identiteta.

Zakon o suzbijanju diskriminacije (Narodne novine, broj 85/08 i 112/12) stvara pretpostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti i uređuje zaštitu od diskriminacije na osnovi rase, etničke pripadnosti, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije.

Zakon o ravnopravnosti spolova (Narodne novine, broj 82/08 i 69/17) propisuje opću zabranu diskriminacije temeljem spola, bračnog ili obiteljskog statusa i spolne orijentacije, uvodi odredbu prema kojoj se nepovoljnije postupanje prema ženama na osnovi trudnoće i materinstva smatra diskriminacijom te diskriminacijom popisuje i uznemiravanje uvjetovano spolom kao i spolno uznemiravanje. Zakon također uključuje odredbe koje se odnose na primjenu načela ravnopravnosti spolova u području zapošljavanja i rada; obrazovanja; obveza medija u promicanju razvoja svijesti o ravnopravnosti muškaraca i žena; prikupljanja statističkih podataka, djelovanja političkih stanaka i drugo. Ujedno, Zakon uvodi obvezu korištenja naziva radnog mjesta u muškom i ženskom rodu kod donošenja rješenja o rasporedu na radno mjesto i drugih rješenja o pravima i obvezama državnih službenika te u području obrazovanja (uvođenje svim obrazovnim ustanovama obveze korištenja jezičnih standarda u muškom i ženskom rodu u sadržajima svjedodžbi, diploma i drugih dokumenata).

Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola (Narodne novine, broj 92/14) propisuje načela na kojima se zasniva životno partnerstvo, a koja uključuju ravnopravnost, međusobno poštovanje dostojanstva, međusobno pomaganje i uvažavanje životnih partnera. Ujedno, Zakonom se zabranjuje svaki oblik nasilja u zajednici obiteljskog života kao i svaki oblik diskriminacije, izravne i neizravne, temeljem sklopljenog životnog partnerstva, seksualne orijentacije i rodnog identiteta.

Nacionalna politika za ravnopravnost spolova „osnovni je strateški dokument Republike Hrvatske koji se donosi s ciljem uklanjanja diskriminacije žena i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti spolova provedbom politike jednakih mogućnosti“. Nacionalna politika za ravnopravnost spolova, za razdoblje 2011.-2015., sadržavala je sedam ključnih područja od kojih je jedno na temu Uklanjanja svih oblika nasilja nad ženama. U tematskom području Uklanjanje nasilja nad ženama provodile su se ciljane mjere vezane uz uklanjanje svih drugih oblika nasilja nad ženama i unaprjeđenje položaja žena žrtava, unaprjeđenje sustava vođenja statističkih podataka, međusektorske suradnje i edukacije nadležnih tijela te osvještavanje javnosti o pojavi i načinima suzbijanja rodno uvjetovanog nasilja. Nova Nacionalna politika za ravnopravnost spolova, za razdoblje 2017. – 2020. koja je u izradi također će uključivati područje Uklanjanje nasilja nad ženama.

Nacionalnu strategiju za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine Vlada Republike Hrvatske je donijela 25. rujna 2014. godine. Svrha Strategije je postići djelotvornije promicanje i zaštitu prava djece u Republici Hrvatskoj kroz provedbu postojećih međunarodnih i nacionalnih standarda na području prava djece, promovirajući cjeloviti i integrativni pristup pravima djece. Strategija predstavlja multidisciplinarni i sustavni okvir koji treba biti integriran u sve ostale nacionalne, regionalne i lokalne dokumente i planove te neposredno djelovanje koje se odnosi na djecu pod vidom ostvarivanja Konvencije o pravima djeteta. Jedan od četiri strateška cilja ovog dokumenta odnosi se na eliminaciju svih oblika nasilja nad djecom, a koji uključuje područje zaštite od tjelesnog kažnjavanja, tjelesnog i psihičkog zlostavljanja i svjedočenja obiteljskom nasilju koje podrazumijeva, među ostalim, ostvarivanje prava djeteta na nenasilno obiteljsko okruženje, dobivanje odgovarajuće i pravodobne državne podrške roditeljima u ispunjavanju roditeljskih odgovornosti i dužnosti, osiguravanje mehanizama ranog prepoznavanja rizika ili već doživljenog nasilja nad djecom i pred djecom u obitelji te učinkovitu i dostupnu podršku djeci i potrebne intervencije i aktivnosti za tjelesni i psihički oporavak djece izložene nasilju u obitelji uključujući tretman nasilnih članova njihovih obitelji.

Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji Vlada Republike Hrvatske je usvojila 2005. godine, a njegove izmjene i dopune 2006. godine. Protokol sadrži niz precizno određenih mjera o postupanju i načinu suradnje nadležnih tijela (policije, centara za socijalnu skrb, odgojno-obrazovnih i zdravstvenih ustanova te pravosudnih tijela) koja sudjeluju u otkrivanju i suzbijanju nasilja i pružanju pomoći i zaštite osobi izloženoj bilo kojem obliku nasilja u obitelji te posebnu pažnju poklanja postupku nadležnih tijela prema djeci žrtvama nasilja ili svjedocima počinjenog nasilja u obitelji.

Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja Vlada Republike Hrvatske donijela je 2012. godine, a novi dopunjeni i izmijenjeni dokument 2014. godine. Protokol sadrži obveze nadležnih tijela i drugih čimbenika koji sudjeluju u otkrivanju i suzbijanju seksualnog nasilja i pružanju pomoći i zaštite osobama izloženim seksualnom nasilju, načine i oblike suradnje između nadležnih tijela, te propisuje postupanja u skladu s aktivnostima Protokola.

2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

Nasilje u obitelji predstavlja kršenje osnovnih ljudskih prava i temeljenih sloboda. U cilju stvaranja predispozicija za uklanjanje nasilja i njegovo sprječavanje potrebno je problem sagledati kroz njegov opseg i oblik te priznati njegovu prisutnost u društvu.

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova o zabilježenom stanju, kretanju i obilježjima slučajeva nasilja u obitelji tijekom 2012. godine počinjeno je ukupno 21554 *prekršaja Nasilničko ponašanje u obitelji* iz članka 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, od kojih je najveći broj slučajeva (11061 ili 51,32%) psihičkog nasilja te tjelesnog nasilja (9183 ili 42,60%). Zbog počinjenih prekršaja policija je prijavila 17976 počinitelja, od kojih je 14444 (80,35%) osoba muškog spola, dok je 3532 (16,65%) osoba ženskog spola. Počinjenim prekršajem nasilja u obitelji oštećeno je ukupno 20627 osoba, od kojih je 4587 (22,23%) djece i maloljetnih osoba te 772 (3,74%) osobe s invaliditetom. Prema spolu oštećenih osoba (20627), njih 12871 (62,40%) su osobe ženskog spola, od kojih 19,77% (2544) čine djevojčice i maloljetnice. Ukoliko promatramo odnos počinitelja i žrtve, u 2012. godini najčešći počinitelji prekršaja nasilja u obitelji bili su: u 7485 slučaja supruzi (od čega u 5355 slučaja bračni partner, u 1491 slučaju izvanbračni partner te u 639 slučaja bivši partner), u 3343 slučaja očevi, u 2509 slučaja sinovi nad roditeljima, u 2329 slučaja supruge nad supruzima i drugo.

Tijekom 2013. godine policija je zabilježila ukupno 18451 prekršaj *nasilničko ponašanje u obitelji* iz članka 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, od kojih je najveći broj slučajeva tjelesnog nasilja (10132 ili 54,91%) nakon čega brojčano slijedi psihičko nasilje (7788 slučaja ili 42,21%). Kao i prethodne godine najveći je broj muškaraca počinitelja prekršaja nasilja u obitelji (78,50% ili 12996 od ukupno 16564 počinitelja). Ovim prekršajem oštećeno je ukupno 18590 osoba, do kojih je 64,03% (11904) osoba ženskog spola (1868, odnosno 15,69% djevojčica i maloljetnica te 103, odnosno 0,86% žena s invaliditetom). Prema odnosu počinitelja i žrtve i ove su godine najčešći počinitelji prekršaja nasilja u obitelji supruzi i to u 5397 slučaja (3897 bračnih partnera, 967 izvanbračnih partnera te 533 bivših partnera). Slijede očevi u 2072 slučaja, sinovi nad roditeljima u 2476 slučaja, supruga nad suprugom u 1561 slučaju i drugo.

U 2014. godini ukupno je zabilježeno 16926 slučajeva prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji, od kojih je kao i prethodne godine brojčano najviše slučajeva tjelesnog (9051 ili 53,47%) te psihičkog nasilja (7274 ili 42,98%). I nadalje je veći broj počinitelja nasilja u obitelji muškog spola (78,36% ili 11655 od ukupno 14874 počinitelja). Isto kao i prethodnih godina veći je broj oštećenih osoba ženskog spola, odnosno njih 63,88% (10465 od ukupno 16382 oštećene osobe). Udio djevojčica i maloljetnica u ukupnom broju žrtava ženskog spola iznosi 14,36%, odnosno njih 1503, dok su žene s invaliditetom u ukupnom broju žena žrtava zastupljene s 0,68% (71). Podaci o odnosu žrtve i počinitelja i nadalje pokazuju da su u najvećem broju slučajeva počinitelji osobe muškog spola kako slijedi: u 5020 slučaja supruzi (3509 bračni partneri, 987 izvanbračnih partnera te 524 bivših partnera), u 2293 slučaja sinovi nad roditeljem, u 1956 slučaja očevi nad djecom, u 1165 slučaja supruge nad supruzima i drugo.

Tijekom 2015. godine zabilježeno je ukupno 15958 prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji. Nastavno na trend započet 2013. godine najveći je broj slučajeva tjelesnog nasilja (8366 odnosno 52,43%) te psihičkog nasilja (7011 odnosno 43,93%). Od ukupnog broja počinitelja prekršaja (13775) njih 76,80% su osobe muškog spola (10579). Nadalje, nastavlja se trend većeg broja oštećenih osoba ženskog spola (63,73% odnosno 9775) u ukupnom broju osoba oštećenih ovim prekršajem (15338). Udio djevojčica i maloljetnica u ukupnom broju žrtava ženskog spola iznosi 14,31%, odnosno 1399, dok su žene s invaliditetom u ukupnom broju žena žrtava zastupljene sa 0,61% (60). Promatrajući odnos žrtve i počinitelja vidljivo je da su i nadalje počinitelji u većem broju slučajeva muške osobe i to supruzi u 4572 slučaja (3174 bračnih partnera, 913 izvanbračnih partnera te 485 bivših partnera), sinovi nad roditeljima u 2002 slučaja, očevi nad djecom u 1039 slučaja te u 1095 slučaja supruge na supruzima i drugo.

U 2016. godini ukupno je zabilježeno 13647 prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji, od kojih najviše tjelesnog (7351 odnosno 53,87%) i psihičkog nasilja (5841 odnosno 42,80%). Nastavno na trendove i nadalje je najveći broj počinitelja nasilja u obitelji muškog spola (9217 ili 77,15% od ukupno 11948 počinitelja). Počinjenim prekršajima nasilja u obitelji oštećene su ukupno 13362 osobe, od kojih je 2485-ero (18,60%) djece i maloljetnih osoba te 105 (0,79%) osoba s invaliditetom. Prema spolu oštećenih osoba (13362), njih 8538 (63,90%) su osobe ženskog spola, od kojih 14,76% (1261) čine djevojčice i maloljetnice. Ukoliko promatramo odnos počinitelja i žrtve, u 2016. godini najčešći počinitelji prekršaja nasilja u obitelji bili su: u 4081 slučaju supruzi (od čega u 2790 slučaja bračni partner, u 820 slučaja izvanbračni partner te u 471 slučaju bivši partner), u 882 slučaja očevi, u 1735 slučaja sinovi nad roditeljima, u 1057 slučaja supruge nad supruzima i drugo.

Analizom podataka o ***kaznenim djelima ubojstva*** počinjenih u Republici Hrvatskoj, ukupno je tijekom 2013. godine počinjeno 41 ubojstvo od kojih je 15 (36,58%) bilo počinjeno među bliskim osobama. Iste je godine ubijena 21 žena (51,22% od ukupnog broja ubijenih osoba), od kojih je 11 (73,33%) ubijeno od strane bliskih osoba.

U 2014. godini počinjeno je 35 ubojstava u kojima je život izgubilo 17 žena. Od ukupnog broja ubojstava, 18 (51,43%) je počinjeno među bliskim osobama, a u 13 (72,22%) slučaja žrtve su bile žene.

Nadalje, 2015. godine, od 33 ubojstva u kojima je ubijeno 15 žena, 18 ubojstava počinjeno je od strane bliskih osoba te je u tim slučajevima ubijeno 12 (66,66%) žena.

Tijekom 2016. godine počinjena su 43 kaznena djela ubojstva u kojima je smrtno stradalo 20 žena. Ukupno je od strane bliskih osoba počinjeno 19 kaznenih djela ubojstva u kojima je stradalo 15 ženskih osoba (78,95%).

Prema podacima o *kaznenim djelima nasilje u obitelji* iz članka 179.a Kaznenog zakona u 2016. godini evidentirano je 330 ovih kaznenih djela kojima je oštećeno 279 (84,55%) osoba ženskog, te 51 (15,45%) osoba muškog spola.

Analiza podataka o *kaznenim djelima tjelesna ozljeda i teška tjelesna ozljeda* počinjenim prema bliskim osobama u Republici Hrvatskoj ukazuje na činjenicu da je tijekom 2013. godine počinjeno ukupno 440 kaznenih djela tjelesne ozljede od kojih je u 326 slučaja (74,10%) žrtva bila ženskog spola. Vezano uz kaznena djela teške tjelesne ozljede, od ukupno 90 ovih kaznenih djela, u 56 (62,02%) slučaja žrtve su bile žene.

Nadalje, tijekom 2014. godine ukupno je zabilježeno 559 kaznenih djela tjelesne ozljede među bliskim osobama, od kojih su u 405 slučaja (72,45%) žrtve bile osobe ženskog spola te 102 kaznena djela teške tjelesne ozljede, od kojih su žene žrtve u 62 (60,78%) slučaja.

Tijekom 2015. godine zabilježeno je 439 djela tjelesne ozljede među bliskim osobama od koji su u 239 (66,74%) slučaja žrtve osobe ženskog spola. Ujedno, iste godine počinjeno je i 97 kaznenih djela teške tjelesne ozljede među bliskim osobama, od kojih na štetu žena u 64 slučaja (66%).

Prema najnovijim podacima za 2016. godinu ukupno je počinjeno 456 kaznenih djela tjelesne ozljede kojima je i nadalje veći broj oštećenih osoba ženskog spola, odnosno njih 317 (69,52%), isto kao i u slučajevima teške tjelesne ozljede (ukupno 115 slučaja) kojima je oštećeno 65 (56,52%) žena.

U odnosu na *kaznena djela protiv spolne slobode* počinjena među bliskim osobama ističemo da su tijekom 2013. godine počinjena 33 kaznena djela spolnog odnošaja bez pristanka te su žrtve u svim slučajevima (100%) bile osobe ženskog spola. Ujedno, iste je godine počinjeno 37 kaznenih djela silovanja te 3 kaznena djela silovanja u pokušaju u kojim su slučajevima također žrtve bile isključivo žene (100%). Počinjeno je i jedno kazneno djelo spolnog uznemiravanja također prema osobi ženskog spola.

Tijekom 2014. godine zabilježena su 22 kaznena djela spolnog odnošaja bez pristanka među bliskim osobama, od kojih su u 20 slučaja (90,91%) žrtve bile osobe ženskog spola, 16 kaznenih djela silovanja te 7 kaznenih djela silovanja u pokušaju od kojih su u 20 (86,96%) slučaja žrtve bile žene. Isto tako počinjena su i 2 kaznena djela spolnog uznemiravanja kojih su žrtve bile muške osobe (100%).

U 2015. godini počinjeno je 26 kaznenih djela spolnog odnošaja bez pristanka među bliskim osobama od kojih su u 25 slučaja (96,15%) žrtve bile ženske osobe te 32 kaznena djela silovanja žrtve kojih su bile žene (100% slučajeva), isto kao i u 6 kaznenih djela silovanja u pokušaju te 1 kaznenom djelu spolnog uznemiravanja.

Prema podacima za 2016. godinu u 83 kaznenih djela spolnog odnošaja bez pristanka među bliskim osobama žrtve su bile žene, isto kao i u 34 kaznenih djela silovanja, dok je u jednom djelu silovanja u pokušaju žrtva bila osoba muškog spola. U odnosu na kazneno djelo spolno uznemiravanje od 3 zabilježena slučaja žene su bile žrtve u 2 (66,66%).

Prikazani podaci Ministarstva unutarnjih poslova ukazuju na činjenicu da su žene u najvećem broju žrtve nasilja u obitelji kako prekršaja i kaznenih djela nasilja u obitelji, tako i kaznenih djela ubojstva, tjelesne ozljede i teške tjelesne ozljede te kaznenih djela protiv spolne slobode počinjene među bliskim osobama. Iako je prema prikazanim podacima broj prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji, prema članku 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, od 2012. godine nadalje u konstantnom padu, a što se odnosi i na kaznena djela ubojstva, zabrinjavajuća je činjenica o porastu broja ubojstava među bliskim osobama u 2014. godini (18) u odnosu na 2013. godinu (15), daljnjem kontinuiranom broju ubojstava u 2015. godini (18) te 2016. godini (19). Isto tako zabrinjava i činjenica o vrlo visokom postotku žena žrtava ovih kaznenih djela, odnosno njegovom porastu u 2014. godini (13) u odnosu na 2013. godinu (11), ne zamjetan pad broja ubijenih žena među bliskim osobama u 2015. godini (12) te porastu broja ubijenih žena u 2016. godini (15). Ujedno i broj žena žrtava kaznenih djela tjelesne ozljede, teške tjelesne ozljede te kaznenih djela protiv spolne slobode veći je od broja žrtava muškog spola.

Temeljem počinjenih prekršaja nasilja u obitelji, a sukladno odredbama članka 11. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji sudovi počiniteljima nasilja u obitelji mogu odrediti zaštitne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana, zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji, zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju, udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugoga stambenog prostora, obveznog liječenja od ovisnosti te oduzimanja predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja.

Prema dostupnim službenim statističkim podacima Ministarstva pravosuđa u razdoblju od početka 2012. godine do kraja lipnja 2016. godine sudovi su izrekli ukupno 14932 zaštitne mjere prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji. Od navedenog je broja najviše izrečeno zaštitnih mjera obveznog liječenja od ovisnosti, njih 4289 (28,72%) te zabrane približavanja žrtvi nasilja, njih 4163 (27,88%). Brojčano slijede izrečene zaštitne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana (2983, odnosno 19,98%), zaštitne mjere udaljenja iz stana, kuće ili drugog stambenog prostora (1358, odnosno 9,09%), zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju (1292, odnosno 8,65%), dok su u najmanjem broju izrečene mjere oduzimanja predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja (847, odnosno 5,67%). Promatrajući odnos izrečenih i primijenjenih zaštitnih mjera može se uočiti da je u navedenom razdoblju, od ukupno 14932 izrečene mjere primijenjeno 54,50% (8138) mjera. Od ukupnog broja primijenjenih zaštitnih mjera u najvećem se broju ističu mjere zabrane približavanja žrtvi nasilja (3244, odnosno 39,86%). Brojčano slijede primijenjene zaštitne mjere obveznog liječenja od ovisnosti (1365, odnosno 16,77%), udaljenja iz stana, kuće ili drugog stambenog prostora (1068, odnosno 13,12%), zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju (935, odnosno 11,49%), obveznog psihosocijalnog tretmana (873, odnosno 10,73%) te oduzimanja predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja (653, odnosno 8,02%).

Nadalje, sukladno odredbama članka 130. Prekršajnog zakona, sud može u slučaju počinjenog prekršaja nasilja u obitelji počinitelju odrediti mjere opreza i to zabranu posjećivanja određenog mjesta ili područja te zabranu približavanja određenoj osobi i zabranu uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom. U razdoblju od početka

2012. godine do kraja lipnja 2016. godine sudovi su počiniteljima nasilja u obitelji izrekli ukupno 618 mjera zabrane posjećivanja određenog mjesta ili područja te 3510 mjera približavanja određenoj osobi i zabranu uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom. Vezano uz ove mjere za istaknuti je da su u najvećem broju slučajeva određivane muškim osobama. Tako su primjerice mjere zabrane posjećivanja određenog mjesta ili područja određene muškim počiniteljima u 578 (93,53%) slučaja, dok su mjere približavanja određenoj osobi i zabrane uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom izrečene muškim počiniteljima u 3088 (87,98%) slučaja.

Slijedom prikazanih zabrinjavajućih statističkih podataka o visokom broju slučajeva nasilja nužno je osigurati cjelovit i sustavan pristup ovom području od strane svih nadležnih tijela. Polazeći od činjenice da nasilje u obitelji predstavlja oblik diskriminacije te uvažavajući činjenicu da su u najvećem broju slučajeva žene žrtve nasilja u obitelji, ali i da je potrebno osigurati zaštitu svih žrtava nasilja u obitelji bez obzira na spol, Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji svim nadležnim tijelima uvodi obveze preveniranja i procesuiranja svake vrste nasilja u obitelji. U tom smislu posebnu pažnju treba pokloniti razvoju preventivnih programa poradi suzbijanja nasilja u obitelji u njegovim pojavnim oblicima, ojačati zakonske odredbe u cilju zaštite žrtava nasilja, osigurati potrebnu pravodobnu pomoć žrtvama nasilja u obitelji, pomoć počinitelju u promjeni njegova ponašanja te senzibilizirati stručnu i širu javnost o potrebama žrtava nasilja u obitelji.

U cilju osiguravanja kontinuiteta u provedbi mjera Nacionalne strategije te posebno uvažavajući činjenicu da se radi o dugoročnom procesu te da se promjene mogu očekivati tek nakon sustavnog i kontinuiranog djelovanja svih nadležnih tijela Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji donosi se za razdoblje od 2017. do 2022. godine. Mjere Nacionalne strategije posebno ne ističu aktivnosti usmjerene osobama s invaliditetom i starijim osobama budući su iste obuhvaćene *Nacionalnom strategijom izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine* te *Strategijom socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2020. godine* u okviru kojih se propisuju mjere usmjerene zaštiti od nasilja ovih korisničkih skupina.

Riječi i pojmovni sklopovi, korišteni u cijelom tekstu Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2017. do 2022. godine, koji imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod, sukladno članku 43. Zakona o ravnopravnosti spolova (Narodne novine, broj 82/08 i 69/17).

3. PODRUČJA DJELOVANJA, AKTIVNOSTI I PLAN PROVOĐENJA AKTIVNOSTI

I. PREVENCIJA NASILJA U OBITELJI

a) Opis stanja

Od školske godine 2013./2014. uveden je Nastavni plan i program zdravstvenog odgoja za osnovne i srednje škole koji je podijeljen u četiri modula od kojih se posebno ističu moduli Prevencija nasilničkog ponašanja te Spolno/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje. Ovim su modulima obuhvaćene i teme vezane uz sprječavanje nasilja, pa i nasilja u obitelji. Jednako tako, od školske godine 2014./2015. uveden je Program međupredmetnih interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj, kako bi se učenike od najranije dobi naučilo prepoznati i spriječiti sve vrste nasilja.

U odgojno - obrazovnim ustanovama implementirani su školski preventivni programi, razrađeni u školskom kurikulumu i godišnjem planu i programu rada škole. Svaka škola razrađuje sadržaje preventivnog programa ovisno o specifičnostima svog sustava i okruženja u kojem djeluje. Stručne smjernice programa definiraju se na županijskim stručnim vijećima, a u skladu s općim odrednicama Nacionalne strategije, odnosno Nacionalnog akcijskog programa preventivnog rada u odgojno - obrazovnim ustanovama. Škole imaju pravo na samoodređenje u izradi preventivnih programa, te se fokusiraju na prioritetna područja djelovanja i ciljne skupine. Zasad ne postoje standardizirani obrasci za izradu razvojnih preventivnih programa koji su obvezujući za sve školske ustanove, iako postoji preporuka konceptualnih okvira za njihovu izradu. Slijedom navedenog, niti izvješća koja bi omogućila stvaranje županijskih baza podataka i uspoređivanje relevantnih pokazatelja o realizaciji ishoda preventivnih programa nisu usklađena, već su dostupna samo pojedinačna izvješća po odgojno - obrazovnim ustanovama. U tim izvješćima ističe se najveća zastupljenost problema vršnjačkog i elektroničkog nasilja, dok se primjeri nasilja u obitelji nalaze u dokumentaciji stručnih suradnika.

Nadalje, u školske preventivne programe integrirani su tematski sadržaji o nasilju i to u sklopu Nastavnog plana i programa zdravstvenog odgoja za osnovne i srednje škole. U osnovnim školama planirano je ukupno 19 sati, a u srednjim školama ukupno 8 sati, koji se različitom dinamikom provode na satovima razredne zajednice. Aktivnosti i sadržaji o nasilju se uglavnom odnose na vršnjačko nasilje, a rjeđe zahvaćaju područje nasilja u obitelji. Teme o nasilju se provode u programima „*Zdrav za 5*“ te *„Zajedno više možemo",* dodatnim programima koji su proizašli iz *akcijskih istraživanja* na populaciji srednjoškolaca koja su se provodila u nekim županijama, projektima *Prevencija nasilja u mladenačkim vezama, CAP i TeenCAP /Child assault prevention/, Unicef-ovog programa "Stop nasilju među djecom",* programima udruge Status M i drugih organizacija civilnog društva. Osnovni ciljevi spomenutih programa su: informirati djecu i mlade o svim pojavnim oblicima nasilja, uputiti ih na reagiranje kada uoče nasilje, te potaknuti na nenasilno rješavanje sukoba, a sve u skladu s Protokolom o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, Protokolom o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima, Protokolom o postupanju u slučaju seksualnog nasilja, Protokolom o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece, Pravilnikom o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima.

Ključ prevencije nasilja u školama i učinkovitosti programa je da uz teorijsku osnovu, raznovrsne načine rada, razvojnu primjerenost budu usmjereni na čimbenike rizika i na razvoj socijalnih vještina kod djece i mladih, te na oblikovanje njihovih stavova i vrijednosti. Važno ih je uputiti da prepoznaju potencijalno opasne situacije nasilja, te da se koriste učinkovitim strategijama reagiranja da zaštite sebe, daju podršku vršnjacima i za pomoć se obrate odraslim osobama od povjerenja. Iskustva iz odgojno-obrazovne prakse potvrđuju da stručni suradnici najčešće posreduju i interveniraju kod pojave nasilja, pa dobivaju saznanja i o slučajevima nasilja u obitelji, bilo da im se osoba koja je žrtva nasilja izravno obraća ili im informaciju netko posredno prenese.

Postoji niz znakova kojima predškolska djeca, odnosno učenici upozoravaju na nepovoljne obiteljske odnose, te se odgojitelji, učitelji, nastavnici i stručni suradnici u odgojno-obrazovnim ustanovama kontinuirano stručno usavršavaju za prepoznavanje i postupanje u slučaju pojave raznih vrsta nasilja. Prvenstveno sa zadaćom da se zaštite prava, sigurnost i zdravlje djece i mladih donesen je *Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima*. Postoje zakonske obaveze djelatnika kojih se trebaju pridržavati na osnovu protokola o postupanju u slučaju određenih vrsta nasilja, kao i evidentiranja putem *Web Obrasca za evidenciju o pojedinačnom slučaju nasilja* Ministarstva znanosti i obrazovanja. Školski programi prevencije podrazumijevaju strategije kako bi se kvalitetnije povezali roditelji i škola, ali i druge institucije u društvenoj zajednici budući da je sveobuhvatna suradnja svih dionika i usklađeno djelovanje uvjet djelotvornog rada. Značajno je koordinirano djelovanje između škole, roditelja i učenika kao i svih nadležnih tijela, stručnih institucija te organizacija civilnog društva, kako bi se smanjila pojavnost neprihvatljivih ponašanja u školama. Rješavanjem pojedinačnog slučaja nasilja u školi ili isključivanjem pojedinog učenika iz sustava ne rješava se mogućnost ponovne pojave istog problema, ali sa drugim sudionicima ili koji će se reflektirati u drugom sustavu. Stoga je međuresorna suradnja važna za učinkovitu procjenu i pravodobno pružanje pomoći u slučajevima svih vrsta nasilja.

Na temelju svega iznesenog izdvojene su „kritične točke“ koje upućuju na potrebe za dodatnim mjerama:
- sustavnog i kontinuiranog praćenja pojave nasilja, uključujući i nasilje u obitelji, putem standardiziranih izvješća iz odgojno-obrazovnih ustanova
- dodatnih tematskih edukacija svih dionika odgojno obrazovnog procesa, budući da su sadržaji (aktivnosti) u postojećim preventivnim programima fragmentarni, neobuhvatni i nedostatni te
- povezivanjem svih dionika koji tretiraju problem nasilja u obitelji, na svim razinama /makro, mezo, mikro/ formiranjem su-stručnjačkih timova čije bi djelovanje bilo u funkciji pravovremenog detektiranja i pružanja dodatne podrške i pomoći.

b) Ciljevi

- razvijati programe prevencije nasilja u obitelji i osigurati njihovo dosljedno provođenje
- provoditi sustavno praćenje raširenosti nasilja u obitelji, detektiranjem individualnih slučajeva radi pravovremenog djelovanja i sprječavanja pojave novih oblika nasilja u obitelji

- osigurati financijsku potporu organizacijama civilnog društva koje rade na prevenciji i suzbijanju različitih oblika nasilja u obitelji

c) Mjere

1. U sklopu preventivnih programa te zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja provoditi edukacije sa cjelovitim pristupom problematici nasilja u obitelji, po vertikali odgojno-obrazovnog sustava i za sve njegove dionike

Čl. 14. Konvencije – Obrazovanje

Nositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje, Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Suradne institucije: odgojno obrazovne ustanove, organizacije civilnog društva, odjeli za odgoj i obrazovanje u županijama, policijske uprave, županijski zavodi za javno zdravstvo

Aktivnosti:

1. osmisliti sadržaje prevencije nasilja u obitelji na svim razinama (univerzalnoj, selektivnoj, indiciranoj) koji uključuje etiološke čimbenike u pojedincu i sustavu, usmjerene na jačanje internih (osobnih) snaga, odnosno eksternalnih snaga (u sustavu), mehanizme zaštite od nasilja, načine prijave nasilja te možebitne posljedice nasilja
2. razraditi sadržaj predavanja/radionica za sve ciljne skupine: roditelje, odgojitelje, učitelje, nastavnike, djecu, učenike, kojima se posreduju znanja, razvijaju vrijednosti, stavovi i socijalne vještine
3. provoditi edukacije uz interaktivne metodološke pristupe uz razrađenu dinamiku i strukturu o mogućnostima prevencije nasilja, mehanizmima zaštite od nasilja, načinima prijave nasilja te možebitnim posljedicama nasilja
4. evaluirati proces i ishode preventivnih programa po kvantitativnim i kvalitativnim kriterijima

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. osmišljeni i strukturirani programi prevencije nasilja
2. broj i kvaliteta održanih predavanja/radionica
3. broj i zadovoljstvo sudionika predavanja/radionica
4. prepoznati ključni čimbenici pojave nasilja u obitelji /internalni i eksternalni /
5. povezana pravila i zakonske odredbe koje štite pojedinca i sustav

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela u okviru redovitog stručnog usavršavanja za stručne suradnike, nastavnike, učitelje i proračunu jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave prema usvojenim planovima.

2. Provoditi sustavno /longitudinalno/ praćenje individualnih slučajeva s ciljem pravovremenog pružanja svrhovite pomoći formiranjem interdisciplinarnih stručnih timova na razini županija

Čl. 14. Konvencije – Obrazovanje

Nositelji: županijski stručni timovi – interdisciplinarna zastupljenost, Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Suradne institucije: organizacije civilnog društva, nadležni odjeli u županijama, županijski zavodi za javno zdravstvo, odgojno-obrazovne ustanove, centri za socijalnu skrb

Aktivnosti:

1. implementirati model (standardizirane evidencije) kontinuiranog prijenosa i razmjene relevantnih informacija među stručnjacima iz školskih i zdravstvenih ustanova te ustanova socijalne skrbi u raznim fazama odgojno obrazovnog procesa - prilikom zdravstvenih pregleda, upisa u predškolsku ustanovu, polaska u 1. razred osnovne škole, sistematskog praćenja tijekom osnovne škole te upisa u srednju školu
2. redovito praćenje individualnih slučajeva kod kojih se temeljem objektivnih pokazatelja može zaključiti da su žrtve ili počinitelji nasilja u obitelj, osiguravanje kontinuirane podrške članovima i pomoći u slučaju potrebe prema načelima supervizije

Rok: Kontinuirano – višekratno tijekom godine ili po potrebi i pojavi indikacija i relevantnih pokazatelja

Pokazatelji uspješnosti:

1. broj izvješća i evidencija
2. kvaliteta revidiranih obrazaca pokazateljima broja korisnika, učestalosti suradnje te brojem i vrstom pruženih usluga

Potrebna financijska sredstva:
Nisu potrebna financijska sredstva.

3. Financijski poduprijeti provođenje projekata i programa organizacija civilnog društva koje rade na prevenciji pojave i suzbijanju različitih oblika nasilja u obitelji u okviru rada savjetovališta

Čl. 9. Konvencije – Nevladine organizacije i civilno društvo
Čl. 22. Konvencije – Specijalizirane usluge potpore
Čl. 24. Konvencije – Telefonske linije za pomoć
Čl. 25. Konvencije – Potpora žrtvama seksualnog nasilja

Nositelji: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ured za udruge, jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave
Sunositelji: organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. osigurati financijska sredstva za provođenje projekata i programa organizacija civilnog društva koje rade na prevenciji pojave i suzbijanju različitih oblika nasilja u obitelji putem savjetovališta, uključujući i SOS telefone za žrtve nasilja
2. financijski poduprijeti provođenje projekata i programa organizacija civilnog društva koje rade na prevenciji pojave i suzbijanju različitih oblika nasilja u obitelji, uključujući i osiguranje sufinanciranja obveznog doprinosa za organizacije civilnog društva koje su za provedbu ovih aktivnosti ugovorile projekt financiran iz fondova EU, uvažavajući odredbe važećih propisa i kriterija
3. provoditi evaluaciju financiranih i provedenih projekata i programa organizacija civilnog društva koje rade na prevenciji pojave i suzbijanju različitih oblika nasilja u obitelji putem savjetovališta, uključujući i SOS telefona za žrtve nasilja

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. osigurana financijska sredstva za provođenje projekata i programa organizacija civilnog društva koje rade na prevenciji pojave i suzbijanju različitih oblika nasilja u obitelji, putem savjetovališta, uključujući i SOS telefone za žrtve nasilja
2. broj organizacija civilnog društva koje rade na prevenciji pojave i suzbijanju različitih oblika nasilja u obitelji, putem savjetovališta, uključujući i SOS telefone za žrtve nasilja, a koje su ostvarile financijsku potporu provedbi projekata
3. broj i kvaliteta projekata i programa organizacija civilnog društva za koje je ostvarena financijska potpora
4. broj i zadovoljstvo korisnika projekata i programa utvrđeni temeljem provedene evaluacije projekata i programa

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave prema usvojenim planovima.

II. ZAKONODAVNI OKVIR IZ PODRUČJA ZAŠTITE OD NASILJA U OBITELJI

a) Opis stanja

Izmjenama i dopunama ili prijedlozima novih zakona kojima se propisuje područje zaštite od nasilja u obitelji u prethodnom razdoblju nastojalo se uvesti odredbe u cilju bolje i učinkovitije zaštite žrtava nasilja u obitelji.

Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 103/15), primjerice, uz odredbe o zaštiti žrtava nasilja u obitelji s posebnim naglaskom na zaštitu djece, propisuje i ne provođenje medijacije u slučajevima kada zbog obiteljskog nasilja nije moguće ravnopravno sudjelovanje bračnih drugova.

Kazneni zakon (Narodne novine, broj 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2013. uveo je novi koncept kaznenopravne zaštite od nasilja u obitelji propisivanjem kvalificiranih oblika pojedinih kaznenih djela kada su ona počinjena prema

bliskoj osobi koja obuhvaća članove obitelji te bivšeg bračnog ili izvanbračnog druga ili istospolnog partnera kao i osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu. Tako je kvalificirani oblik kaznenog djela propisan za teško ubojstvo, usmrćenje, sakaćenje ženskih spolnih organa, tjelesnu ozljedu, tešku tjelesnu ozljedu, osobito tešku tjelesnu ozljedu, tešku tjelesnu ozljedu s posljedicom smrti, tešku tjelesnu ozljedu iz nehaja, protupravno oduzimanje slobode, otmicu, prisilu, prijetnju, nametljivo ponašanje, teška kaznena djela protiv spolne slobode, bludne radnje, spolnu zlouporabu djeteta starijeg od 15 godina, zadovoljenje pohote pred djetetom mlađim od 15 godina, teška kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, ostavljanje u teškom položaju bliske osobe, povredu dužnosti uzdržavanja, oduzimanje djeteta, povredu djetetovih prava, rodoskvrnuće, zlouporabu povjerenja. Zbog potrebe prakse i osiguravanja potrebe sankcioniranja svih oblika nasilja u obitelji 2015. godine u Kazneni zakon je, uz postojeći kaznenopravni okvir, propisano i kazneno djelo Nasilje u obitelji (članak 179.a), kojeg počini onaj tko teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj, a time nije počinjeno teže kazneno djelo, te će se kazniti kaznom zatvora do tri godine. Ovo kazneno djelo obuhvaća teže oblike nasilja u obitelji koji nisu obuhvaćeni nizom kaznenih djela kod kojih je propisno teže sankcioniranje kada su počinjena prema bliskoj osobi.

Uz novine koje je u segment zaštite od nasilja u obitelji uveo Kazneni zakon, prilikom izrade novog *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji* (Narodne novine, broj 70/17) uzeti su u obzir standardi i obveze koje Republici Hrvatskoj nameću Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (u daljnjem tekstu: Konvencija) i Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 29. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP (u daljnjem tekstu: Direktiva o pravima žrtava).

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji već u samoj Preambuli, kao i u operativnom djelu, prepoznaje i osuđuje sve oblike nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te naglašava imperativ stvaranja Europe bez nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. S tom svrhom, ističe čvrstu vezu između postizanja ravnopravnosti spolova i iskorjenjivanja nasilja nad ženama. Transponiranje prava žrtve iz Direktive o pravima žrtava u nacionalno zakonodavstvo ima za cilj, između ostalog, postizanje obazrivog pristupa prema žrtvi nasilja u cilju sprječavanja njene sekundarne viktimizacije, adekvatne informiranosti žrtve o njenim pravima te skrb nadležnih tijela o pravima žrtve u postupovnim radnjama. Transponiranjem Direktive u nacionalno zakonodavstvo proširena je definicija žrtve kao osobe koja zbog počinjenja nasilja u obitelji trpi fizičke ili psihičke posljedice, imovinsku štetu ili bitnu povredu temeljnih prava i sloboda. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji taksativno navodi prava žrtava i to pravo na:

- pristup službama za potporu žrtvama nasilja u obitelji
- djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć i potporu tijela, organizacije ili ustanove za pomoć žrtvama nasilja u obitelji
- zaštitu od zastrašivanja i odmazde
- zaštitu dostojanstva tijekom ispitivanja žrtve kao svjedoka
- pratnju osobe od povjerenja pri poduzimanju radnji u kojima sudjeluje
- da na njezin zahtjev, bez nepotrebne odgode, bude obaviještena o ukidanju zadržavanja ili bijegu okrivljenika te stavljanju izvan snage odluke o izricanju zaštitnih mjera i

ukidanju mjera opreza koje su određene radi njezine zaštite ili otpuštanju osuđenika s izdržavanja kazne zatvora
- tajnost podataka čijim bi se otkrivanjem mogla ugroziti njezina sigurnost ili sigurnost članova obitelji i drugih osoba na koje se primjenjuje Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, te pravo zahtijevati isključenje javnosti s glavne rasprave
- opunomoćenika u postupku kako bi mogla tijekom postupaka koji slijedi ostvarivati svoja prava
- zahtjev da je na policiji sasluša osoba istog spola
- izbjegavanje kontakta sa počiniteljem prije i tijekom postupka, kad god je to moguće
- privremeni smještaj u odgovarajuću ustanovu sukladno posebnom zakonu
- vlastiti zahtjev biti obaviještena o poduzetim radnjama povodom prijave i o ishodu postupka i druga prava.

Nadalje, definiran je pojam nasilja u obitelji. Nasilje u obitelji pojavljuje se u različitim oblicima, kao tjelesno, psihičko, spolno ili ekonomsko nasilje. Za razliku od prethodnog zakonskog rješenja novim se Zakonom napušta nabrajanje pojedinih modaliteta svakog propisanog oblika nasilja te se izbjegava moguće preklapanje kaznenog djela iz Kaznenog zakona sa prekršajem (prekršajima) iz Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. Ovakvo rješenje omogućava jasno razgraničenje kaznenog djela od prekršaja, budući da se za postojanje kaznenog djela nasilja u obitelji zahtijeva veća kriminalna količina, koja pretpostavlja kumulativno ispunjenje sljedećih pretpostavki: teško kršenje propisa o zaštiti od nasilja u obitelji (dakle, Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji) te prouzročenje teže posljedice (izazivanje straha za sigurnost člana obitelji ili njoj bliske osobe ili dovođenje u ponižavajući položaj). Postojanjem prekršaja, samostalnog kaznenog djela i kvalificiranih oblika pojedinih kaznenih djela ukoliko su ista počinjena prema bliskoj osobi postignuta je cjelovitost kažnjavanja počinitelja svakog, pa i najblažeg, oblika nasilja u obitelji. Krug osoba na koje se odnosi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji istovjetan je krugu osoba kojima kao članovima obitelji ili bliskim osobama Kazneni zakon pruža dodatnu zaštitu u slučaju počinjenja kaznenih djela vezanih uz obiteljsko nasilništvo (kaznena djela nasilja u obitelji, tjelesne ozljede, teške tjelesne ozljede, osobito teške tjelesne ozljede, prisile, prijetnje). Ovakvo je određenje u skladu s definicijom obiteljskog nasilja u Konvenciji koja se odnosi na „nasilje intimnih partnera između sadašnjih ili bivših bračnih ili izvanbračnih partnera te međugeneracijsko nasilje koje se obično pojavljuje između roditelja i djece“. Dakle, i šire od zahtijeva Konvencije, Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji štite se sve one osobe koje su bračni ili izvanbračni ili istospolni partneri, ali i osobe koje su povezane činjenicom da imaju zajedničko dijete iako nisu niti su bili u statusu bračnih, izvanbračnih odnosno istospolnih partnera, kao i one osobe koje, iako nisu u tom odnosu, žive u zajedničkom kućanstvu.

Poradi unaprjeđenja postojećeg stanja u području zaštite od nasilja u obitelji, u prethodnom razdoblju učinjene su izmjene više zakonskih odredbi, odnosno izmjene i dopune zakona, međutim u narednom razdoblju ostaje izazov izrade dodatnih novih propisa te njihovog usklađivanja sa zahtjevima međunarodnih dokumenata primjerice Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, a poglavito Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, koje je postupak ratifikacije u tijeku.

b) Ciljevi

- osigurati dosljednu primjenu odredaba Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji
- uskladiti zakonodavstvo iz područja zaštite od nasilja u obitelji sa zahtjevima međunarodnih dokumenata poglavito Konvencijom Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji
- osigurati sustavnu primjenu zakona i drugih propisa iz područja zaštite od nasilja u obitelji

c) Mjere

1. Provesti postupak ratifikacije Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

Čl. 75. Konvencije – Potpisivanje i stupanje na snagu

Nositelji: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
Suradne institucije: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, znanstvene ustanove, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:
1. osnovati radnu skupinu za izradu Zakona o potvrđivanju Konvencije
2. izraditi Prijedlog zakona o potvrđivanju Konvencije
3. provesti javno savjetovanje
4. usvojiti Zakon o potvrđivanju Konvencije

Rok: 2017. godina

Pokazatelji uspješnosti:
1. osnovana radna skupina za izradu Zakona o potvrđivanju Konvencije
2. izrađen Prijedlog zakona o potvrđivanju Konvencije
3. provedeno javno savjetovanje
4. usvojen Zakon o potvrđivanju Konvencije

Potrebna financijska sredstva:
Nisu potrebna financijska sredstva.

2. Osigurati dosljednu provedbu odredaba Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

Čl. 7. Konvencije – Sveobuhvatne i koordinirane politike
Čl. 8. Konvencije – Financijski resursi
Čl. 10. Konvencije – Tijelo za koordinaciju

Nositelji: državna tijela zadužena za postupanje u slučajevima nasilja u obitelji (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo znanosti i obrazovanja)
Suradne institucije: Nacionalni tim za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, županijski timovi za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. odrediti koordinativno tijelo na nacionalnoj razini za provedbu, praćenje provedbe i izvještavanje o provedbi odredaba Konvencije
2. osigurati dovoljan broj educiranih i senzibiliziranih službenika u svakom pojedinom tijelu za provedbu odredaba Konvencije
3. osigurati financijska sredstva u cilju provedbe odredaba Konvencije

Rok:

1. 2018. godina
2.– 3. 2018. godina i kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. određeno koordinativno tijelo na nacionalnoj razini za provedbu, praćenje provedbe i izvještavanje o provedbi odredaba Konvencije
2. osiguran dovoljan broj educiranih i senzibiliziranih službenika u svakom državnom tijelu za provedbu odredaba Konvencije
3. osigurana financijska sredstva u cilju provedbe odredaba Konvencije
4. izrađena izvješća o provedbi odredaba Konvencije

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se na pozicijama nadležnih tijela u državnom proračunu.

3. Poboljšati pravni okvir zaštite od nasilja u obitelji

Čl. 5. st. 2. Konvencije – Obveze države i dužna pažnja

Nositelji: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Aktivnosti:

1. izraditi komparativni prikaz zakonodavstva iz područja zaštite od nasilja u obitelji
2. izraditi preporuke za usklađenje zakonodavnog okvira Republike Hrvatske s Konvencijom Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji
3. poduzeti odgovarajuće korake radi osiguravanja potpunog usklađenja zakona Republike Hrvatske u djelokrugu svakog nadležnog tijela

Rok:

1.- 2. 2017. godina
3. 2018. godina i kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti :

1. izrađen komparativni prikaz zakonodavstva iz područja zaštite od nasilja u obitelji
2. izrađene preporuke za usklađenje zakonodavnog okvira
3. predložene izmjene i/ili dopune zakona temeljene na preporukama za usklađenje zakonodavnog okvira

Potrebna financijska sredstva:
Nisu potrebna dodatna financijska sredstva.

4. Izraditi novi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji

Čl. 50. Konvencije – Trenutačni odgovor, sprječavanje i zaštita

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa
Suradne institucije: nadležna državna tijela, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. izraditi prijedlog novog Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji
2. donijeti novi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji

Rok: 2017. godina

Pokazatelji uspješnosti :

1. izrađen prijedlog novog Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji
2. donesen novi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:
Nisu potrebna dodatna financijska sredstva.

5. Provedbenim propisom kojim se uređuje stambeno zbrinjavanje propisati način učinkovitijeg stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji

Čl. 20. Konvencije – Opće usluge potpore

Nositelji: Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje
Suradne institucije: nadležna državna tijela, jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. na prijedlog ministarstva nadležnog za poslove obitelji, a u cilju učinkovitijeg zbrinjavanja žrtava nasilja, izraditi izmjene i dopune uredbe kojom se propisuju kriteriji za bodovanje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje te uputiti na usvajanje Vladi Republike Hrvatske

Rok: 2018. godina

Pokazatelji uspješnosti:

1. usvojene izmjene i dopune uredbe kojom se propisuju kriteriji za bodovanje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje

Potrebna financijska sredstva:
Nisu potrebna financijska sredstva.

6. Izmijeniti Pravilnik o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana

Čl. 16. Konvencije – Preventivna intervencija i terapijski programi

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa

Aktivnosti:

1. izraditi izmjene Pravilnika o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana

Rok: 2017. godina

Pokazatelji uspješnosti:

1. donesene izmjene Pravilnika o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana

Potrebna financijska sredstva:
Nisu potrebna financijska sredstva.

7. Izraditi izmjene i dopune Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji sukladno novim zakonskim propisima

Čl. 7. Konvencije – Sveobuhvatne i integrirane politike

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
Suradne institucije: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo pravosuđa, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. osnovati radnu skupinu za izradu izmjena i dopuna Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji
2. izraditi prijedlog izmjena Protokola
3. provesti javno savjetovanje
4. usvojiti izmjene i dopune Protokola

Rok: 2018. godina

Pokazatelji uspješnosti:

1. osnovana radna skupina za izradu izmjena Protokola

2. izrađen prijedlog izmjena Protokola
3. provedeno javno savjetovanje
4. usvojene izmjene i dopune Protokola

Potrebna financijska sredstva:
Nisu potrebna financijska sredstva.

8. Provedbenim propisom kojim se uređuju uvjeti za pružanje socijalnih usluga propisati obvezu osiguravanja pristupačnosti skloništa za žrtve nasilja osobama s invaliditetom

Čl. 23. Konvencije – Skloništa

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Aktivnosti:
1. izraditi prijedlog izmjena provedbenog propisa kojim se uređuju uvjeti za pružanje socijalnih usluga u cilju propisivanja obveze osiguravanja pristupačnosti skloništa osobama s invaliditetom
2. provesti javno savjetovanje
3. donijeti izmjene provedbenog propisa

Rok: 2020. godina

Pokazatelji uspješnosti:
1. izrađen prijedlog izmjena provedbenog propisa kojim se uređuju uvjeti za pružanje socijalnih usluga u cilju propisivanja obveze osiguravanja pristupačnosti skloništa osobama s invaliditetom
2. provedeno javno savjetovanje
3. donesene izmjene provedbenog propisa

Potrebna financijska sredstva:
Nisu potrebna financijska sredstva.

III. ZBRINJAVANJE I POTPORA ŽRTVAMA NASILJA U OBITELJI

a) Opis stanja

Dosadašnje aktivnosti nadležnih državnih tijela provedene u prethodnom razdoblju ukazuju na činjenicu da je određen napredak ostvaren u području suzbijanja nasilja u obitelji te pružanja pomoći i unaprjeđenja položaja žrtava nasilja u obitelji. Međutim i nadalje postoji obveza kontinuiranog djelovanja i suradnje svih nadležnih tijela i organizacija civilnog društva koje pružaju pomoć žrtvama nasilja u obitelji. U cilju sustavne financijske potpore radu skloništa za žrtve nasilja u obitelji u prethodnih nekoliko godina ostvaren je pomak u ovom području. U okviru svoje djelatnosti bivše Ministarstvo socijalne politike i mladih, sadašnje Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku od 2013. godine putem trogodišnjeg natječaja osigurava financijsku potporu radu sedam skloništa za žrtve

nasilja u obitelji koje vode organizacije civilnog društva na području Grada Zagreba, Karlovačke, Istarske, Primorsko-goranske, Sisačko-moslavačke i Brodsko-posavske županije. Također u financijskoj potpori ovim skloništima sudjeluju i jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave sukladno usvojenim planovima.

Osim skloništima koja se financiraju na prikazan način Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku kontinuirano osigurava pravo na smještaj za žrtve nasilja u obitelji putem ugovaranja te u tom smislu financira smještaj žrtava nasilja u obitelji u 10 skloništa na području Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske, Primorsko-goranske, Zadarske, Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske, Varaždinske, Međimurske, Bjelovarsko-bilogorske i Zagrebačke županije.

Osim financijske potpore radu skloništima za žrtve nasilja u obitelji, državna tijela sukladno svom djelokrugu rada putem natječaja za projekte i programe organizacija civilnog društva financijski podupiru i projekte savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji, uključujući i rad SOS telefona za žrtve nasilja na kojima osobe u potrebi u kriznim situacijama mogu dobiti informacije o mogućnosti zaštite. Ujedno, osigurava se i financijska potpora usmjerena projektima prevencije vršnjačkog nasilja.

Nadalje, za istaknuti je podatak da su tijekom prethodnih godina na 7 županijskih sudova u Zagrebu, Zadru, Osijeku, Splitu, Sisku, Vukovaru i Rijeci, osnovani Odjeli za podršku žrtvama i svjedocima koji raspolažu čekaonicama u kojima prije i nakon rasprave mogu biti smještene žrtve u svrhu pružanja podrške kao i u svrhu izbjegavanja susreta s počiniteljem. Nadalje, osigurano je da svi sudovi u Republici Hrvatskoj zaposle stručne suradnike izvanpravne struke koji djetetu pružaju podršku te pomažu sucu kod ispitivanja djeteta žrtve i/ili svjedoka. Nadalje, na Općinskom sudu u Splitu, Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu te županijskim sudovima u Bjelovaru, Osijeku, Rijeci, Sisku, Splitu, Varaždinu, Velikoj Gorici i Zagrebu instalirana je nova video oprema čime se pridonijelo uklanjanju sekundarne viktimizacije djece kao najosjetljivijih sudionika u kaznenom postupku. Ujedno, u cilju izbjegavanja sekundarne viktimizacije djece prije i tijekom kaznenog postupka, temeljem potpisanog sporazuma Ministarstvo unutarnjih poslova je Ministarstvu pravosuđa, ustupilo na trajno korištenje opremu i uređaje za audio - vizualno snimanje razgovora s djecom.

Poticanje zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji u prethodnom razdoblju ostvarivano je kroz aktivnosti profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere te mjere aktivne politike zapošljavanja sukladno *Smjernicama za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. – 2017. godine*.

Podaci iz evidencije Hrvatskog zavoda za zapošljavanje o broju nezaposlenih osoba žrtava nasilja u obitelji, uključenih u radionice aktivnog traženja posla i psihosocijalne potpore, aktivnosti profesionalnog usmjeravanja i procjene radne sposobnosti, obrazovne aktivnosti u cilju poboljšanja njihove zapošljivosti, kao i o broju nezaposlenih osoba – žrtava obiteljskog nasilja koje su se zaposlile posredstvom Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, pokazuju da su tijekom 2015. godine u svim područnim/regionalnim uredima Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje bile evidentirane ukupno 262 nezaposlene osobe – žrtve nasilja u obitelji, od kojih je zaposleno njih 108.

U izradi mjera aktivne politike zapošljavanja žrtve obiteljskog nasilja i druge osjetljive skupine kojima prijeti isključenost sa tržišta rada, prepoznate su kao ciljane skupine kojima

je olakšana integracija na tržište rada te za uključivanje istih u mjere kojima se sufinancira zapošljavanje ili obrazovanje nije propisana dužina prijave u evidenciju već samo prijava u evidenciju nezaposlenih. Osim navedenog, za žrtve obiteljskog nasilja postoji mogućnost kumuliranja više vrsta mjera i poticaja za razliku od drugih skupina dugotrajno nezaposlenih osoba te žrtva obiteljskog nasilja kojoj je financirano obrazovanje za stjecanje novog zanimanja ili povećanje zapošljivosti može biti zaposlena uz potporu za zapošljavanje ili uključena u drugi program obrazovanja u istoj godini.

Kroz 2015. godinu u Mjere aktivne politike uključeno je ukupno 49 nezaposlenih osoba - žrtava nasilja u obitelji. Iste godine u mjeru aktivne politike zapošljavanja, *Javni radovi* uključeno je 44 žrtava nasilja u obitelji, od kojih 42 žene te 2 muškarca. Kroz mjeru *Sufinanciranje zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih osoba*, zaposleno je 5 osoba iz evidencije nezaposlenih - žrtava nasilja u obitelji, od čega su 4 žene.

Dosadašnja iskustva Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u radu sa žrtvama nasilja u obitelji ukazuju na potrebu bolje identifikacije žrtava nasilja u obitelji i njihovog preciznijeg vođenja u evidenciji Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje te razvoj mehanizama upućivanja i intenzivnije suradnje sa skloništima i savjetovalištima za žrtve obiteljskog nasilja kao i udrugama koje skrbe i programski djeluju u korist žrtava obiteljskog nasilja.

Vezano uz potrebu stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji, Zakon o područjima posebne državne skrbi (Narodne novine, broj 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14 i 18/15) predviđa da tijelo nadležno za stambeno zbrinjavanje iznimno može omogućiti stambeno zbrinjavanje izvan Liste prvenstva u posebnim okolnostima kao što su teška oštećenja stambenih objekata zbog požara, poplava i drugih vremenskih nepogoda te teških zdravstvenih i socijalnih prilika podnositelja zahtjeva ili člana obitelji podnositelja zahtjeva, a sve uz pisanu preporuku nadležnog centra za socijalnu skrb ili načelnika općine ili gradonačelnika i uz prijedlog Povjerenstva osnovanog u tu svrhu. Tijekom 2015. godine ukupno je zaprimljeno 5 zahtjeva za hitno stambeno zbrinjavanje osoba koje su tvrdile da su žrtve nasilja u obitelji te su isti razmatrani na sjednici Povjerenstva za hitno stambeno zbrinjavanje, međutim, nije usvojen niti jedan prijedlog za hitno stambeno zbrinjavanje po zaprimljenim zahtjevima.

Nakon proživljenog nasilja i izlaska iz skloništa žrtve nasilja u obitelji uglavnom se susreću s problemom stambenog zbrinjavanja. Ovdje se najčešće radi o osobama lošijeg ekonomskog statusa koje nisu u mogućnosti iznaći potrebna financijska sredstva za najam stana te uz navedeno i ostale osnovne životne potrebe te potrebe djece koja zajedno s majkom odlaze iz svog doma. Slijedom navedenoga posebnu pažnju potrebno je pokloniti području stambenog zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji te osigurati prioritetno zbrinjavanje ovih osoba.

b) Ciljevi

- osigurati stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja u obitelji
- osigurati financijsku potporu radu skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji
- osigurati zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji
- osigurati pristupačnost skloništa osobama s invaliditetom

c) Mjere

1. Osigurati stambeno zbrinjavanje djece i odraslih osoba žrtava nasilja u obitelji

Čl. 20. Konvencije – Opće usluge potpore

<u>*Nositelj:*</u> Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje
<u>*Suradne institucije*</u>: Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama, jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. osigurati stambeni objekt darovanjem, najmom, kupoprodajom i na druge načine sukladno pozitivnim zakonskim propisima i donesenim rješenjima
2. u suradnji s uredima državne uprave u županijama, odnosno nadležnim upravnim tijelom Grada Zagreba voditi posebnu evidenciju o podnositeljima zahtjeva za stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja u obitelji
3. u suradnji s uredima državne uprave u županijama, odnosno nadležnim upravnim tijelom Grada Zagreba voditi posebnu evidenciju o stambenom zbrinjavanju žrtava nasilja u obitelji

Rok: Kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. broj podnesenih zahtjeva za stambeno zbrinjavanje
2. broj stambeno zbrinutih osoba u odnosu na broj podnesenih zahtjeva
3. u suradnji s uredima državne uprave u županijama, odnosno nadležnim upravnim tijelom Grada Zagreba evidentirani podaci o podnositeljima zahtjeva te o stambeno zbrinutim žrtvama nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

2. **Osigurati financijsku potporu radu skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji koje vode organizacije civilnog društva te ustanovama koje pružaju smještaj žrtvama nasilja u obitelji na području cijele Republike Hrvatske**

Čl. 9. Konvencije – Nevladine organizacije i civilno društvo
Čl. 22. Konvencije – Specijalizirane usluge potpore
Čl. 23. Konvencije – Skloništa
Čl. 24. Konvencije – Telefonske linije za pomoć
Čl. 25. Konvencije – Potpora žrtvama seksualnog nasilja

<u>*Nositelj:*</u> Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave
<u>*Suradne institucije*</u>: organizacije civilnog društva, ustanove koje pružaju smještaj žrtvama nasilja u obitelji

Aktivnosti:

1. utvrditi ispunjavanje uvjeta propisanih provedbenim propisom kojim se utvrđuju uvjeti za pružanje socijalnih usluga
2. vršiti procjenu kvalitete programa rada skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji
3. vršiti evaluaciju provedbe programa rada skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. utvrđeno ispunjavanje uvjeta propisanih provedbenim propisom kojim se utvrđuju uvjeti za pružanje socijalnih usluga
2. redovito vršena procjena i utvrđena razina kvalitete programa rada skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji
3. redovito vršena evaluacija provedbe programa rada skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji te utvrđena kvaliteta provedenih aktivnosti
4. utvrđen broj i struktura te zadovoljstvo korisnika pruženih usluga

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu na pozicijama nadležnog tijela i proračunu jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave prema usvojenim planovima.

3. Poticati jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave na uvođenje rodnog proračuna u okviru kojeg će se osiguravati kontinuirana financijska potpora namijenjena radu skloništa za žrtve nasilja u obitelji

Čl. 9. Konvencije – Nevladine organizacije i civilno društvo
Čl. 22. Konvencije – Specijalizirane usluge potpore

Nositelj: županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova
Suradne institucije: županijski timovi za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. održavati sastanke predstavnika županjskih timova za ravnopravnost spolova, županijskih timova za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, jedinica lokalne samouprave, jedinica područne (regionalne) samouprave i organizacija civilnog društva koje vode skloništa
2. predlagati predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave izradu rodno osjetljivog proračuna u okviru kojeg bi se osiguravala financijska sredstva za rad skloništa za žrtve nasilja u obitelji

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. broj održanih sastanaka predstavnika županjskih timova za ravnopravnost spolova, županijskih timova za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama,

jedinica lokalne samouprave, jedinica područne (regionalne) samouprave i organizacija civilnog društva koje vode skloništa
2. procjena korisnosti održanih sastanaka od strane sudionika utvrđena temeljem provedene evaluacije na kraju svakog sastanka
3. osiguravanje financijskih sredstava za rad skloništa za žrtve nasilja u obitelji u proračunima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave
4. broj skloništa za žrtve nasilja koja su ostvarila financijsku potporu od strane jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave
5. broj jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave koje su izradile rodno osjetljiv proračun

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u proračunu jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave prema usvojenim planovima.

4. Prostore u kojima djeluju skloništa za žrtve nasilja u obitelji prilagoditi i za boravak osoba s invaliditetom

Čl. 23. Konvencije – Skloništa

Nositelji: skloništa za žrtve nasilja u obitelji/pružatelji usluga smještaja za žrtve nasilja u obitelji, osnivači skloništa/pružatelja usluga smještaja za žrtve nasilja u obitelji
Suradne institucije: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (u dijelu donošenja rješenja o usklađenosti), jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave

Aktivnosti:
1. utvrditi prostori kojih skloništa/pružatelja usluga smještaja za žrtve nasilja u obitelji nisu prostorno prilagođena osobama s invaliditetom/donošenje rješenja nadležnog tijela o potrebi prilagodbe prostora osobama s invaliditetom
2. izvesti građevinske radove u cilju uređenja prostora prilagođenih osobama s invaliditetom

Rok:
1. 2021. godina
2. 2021. godina i kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:
1. broj skloništa/pružatelja usluga smještaja za žrtve nasilja u obitelji koja trebaju prilagoditi prostor osobama s invaliditetom/broj donesenih rješenja
2. osigurana financijska sredstva za prilagodbu prostora
3. broj skloništa/pružatelja usluga smještaja za žrtve nasilja u obitelji u kojima su izvedeni radovi u cilju prilagođenosti prostora osobama s invaliditetom

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u proračunima osnivača skloništa/pružatelja usluga smještaja za žrtve nasilja u obitelji te proračunima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave prema usvojenim planovima.

5. Planirati i programirati zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji

Čl. 20. Konvencije – Opće usluge potpore

Nositelji: Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
Suradne institucije: jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, obrazovne institucije, poslodavci, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. izraditi analizu rezultata uključivanja žrtava nasilja u obitelji u mjere aktivne politike zapošljavanja za svaku godinu
2. poticati zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji
3. pratiti zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji
4. pratiti provedbu mjera usmjerenih na žrtve nasilja u obitelji iz Strategije razvoja poduzetništva žena 2014. – 2020.

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. redovita izrada analize o uključivanju žrtava nasilja u obitelji u mjere aktivne politike na godišnjoj razini
2. broj održanih predavanja, tiskanih materijala, informativnih televizijskih i radio emisija o mogućnostima i prednostima zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji
3. statistički pokazatelji pripreme za zapošljavanje i posredovanja pri zapošljavanju vezano za zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji
4. osigurano praćenje provedbe programa uvođenja potpora poduzetnicima, pravnim i fizičkim osobama koje zapošljavaju žrtve nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela i iz sredstava EU fondova.

6. Poticati poslodavce na zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji

Čl. 20. Konvencije – Opće usluge potpore

Nositelji: Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora
Suradne institucije: jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, poslodavci, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. informirati poslodavce o mogućnostima i prednostima zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji putem predavanja, tribina, okruglih stolova, tiskanih materijala, sredstava javnog informiranja i slično
2. pratiti provedbu programa uvođenja potpora poduzetnicima, pravnim i fizičkim osobama koje zapošljavaju žrtve nasilja u obitelji

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:
1. broj održanih predavanja, tiskanih materijala, informativnih televizijskih i radio emisija o mogućnostima i prednostima zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji
2. osigurano praćenje provedbe programa uvođenja potpora poduzetnicima, pravnim i fizičkim osobama koje zapošljavaju žrtve nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se na pozicijama nadležnih tijela u državnom proračunu i proračunima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave prema usvojenim planovima. Mogućnost iznalaženja potrebnih sredstava kroz sredstva fondova EU.

7. Jačanje suradnje između područnih i regionalnih ureda Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji u cilju pripreme za zapošljavanje i poboljšanje zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji

Čl. 9. Konvencije – Nevladine organizacije i civilno društvo
Čl. 20. Konvencije – Opće usluge potpore

Nositelji: Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, organizacije civilnog društva koje vode skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji
Suradne institucije: jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, poslodavci

Aktivnosti:
1. imenovati koordinatore za žrtve nasilja u obitelji u svim područnim i regionalnim uredima Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje te skloništima i savjetovalištima za žrtve nasilja u obitelji
2. sklopiti protokole o suradnji između područnih i regionalnih ureda Hrvatskog zavoda za zapošljavanje te skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji u cilju koordiniranog provođenja postupaka pripreme za zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji
3. provoditi radionice osnaživanja i aktivnog traženja posla za žrtve nasilja u obitelji smještene u skloništima te korisnice usluga savjetovališta u cilju unaprjeđenja njihove zapošljivosti
4. koordinirano informirati žrtve nasilja u obitelji o potrebama lokalnog tržišta rada i pružiti im stručnu potporu prilikom podnošenja prijava za posao

Rok:

1. 2017. godina
2. 2018. godina
3. – 4. kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. imenovani koordinatori za žrtve nasilja u obitelji u svim područnim i regionalnim uredima Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje te svim skloništima i savjetovalištima za žrtve nasilja u obitelji
2. potpisani protokoli o suradnji između područnih i regionalnih ureda Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje te skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji u mjestima u kojima postoje
3. redovitost i broj provedenih radionica osnaživanja i aktivnog traženja posla namijenjenih žrtvama nasilja u obitelji smještenim u skloništima te korisnicama usluga savjetovališta u cilju unaprjeđenja njihove zapošljivosti
4. utvrđena kvaliteta suradnje i broj informiranih žrtava nasilja u obitelji o potrebama lokalnog tržišta rada

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se na pozicijama nadležnih tijela u državnom proračunu i proračunima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave prema usvojenim planovima. Mogućnost iznalaženja potrebnih sredstava kroz sredstva fondova EU.

IV. PSIHOSOCIJALNI TRETMAN POČINITELJA NASILJA U OBITELJI

a) Opis stanja

Zaštitna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izriče se temeljem *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji* (Narodne novine, broj 137/09, 14/10, 60/10), a provodi sukladno odredbama *Pravilnika o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana* (Narodne novine, broj 29/05 i 78/06). Svrha je psihosocijalnog tretmana počinitelja spriječiti daljnje nasilničko ponašanje počinitelja postizanjem pozitivnih promjena u njegovom ponašanju te poticanja počinitelja da postane svjestan svog nasilnog ponašanja, prepozna svoju odgovornost te usvoji obrasce nenasilnog ponašanja.

Temeljem spomenutog Pravilnika psihosocijalni tretman izvan zdravstvenih ustanova provodi se na području Brodsko-posavske, Dubrovačko-neretvanske, Istarske, Karlovačke, Krapinsko-zagorske, Osječko-baranjske, Požeško-slavonske, Primorsko-goranske, Splitsko-dalmatinske, Varaždinske, Virovitičko-podravske, Vukovarsko-srijemske, Šibensko-kninske i Zagrebačke županije te Grada Zagreba.

Slijedom *javnih poziva za podnošenje zahtjeva za odobrenje za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova* za provođenje zaštitne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana koju izriču prekršajni sudovi u prekršajnom postupku izdano je ukupno 86 odobrenja fizičkim i pravnim osobama. Od navedenog broja licenciranih osoba, u 2015. godini, sklopljeni su ugovori sa 46 provoditelja, od čega šest ugovora s pravnim osobama te 40 sa fizičkim osobama, dok su u 2016. godini, sklopljeni ugovori sa 42 provoditelja, od čega šest s pravnim osobama te 36 sa fizičkim osobama.

Podaci prekršajnih sudova pokazuju da je u 2015. godini 9256 okrivljenika počinilo nasilje u obitelji prema članku 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, od kojih je 7548 (81,55%) muškaraca i 1708 (18,45%) žena. Ovim djelima u 2015. godini oštećeno je ukupno 9.287 osoba, što uključuje osobe s invaliditetom i maloljetne osobe, od kojih je 3262 muškaraca i 6025 žena. Od navedenog broja, žrtava - oštećenika s invaliditetom bilo je ukupno 33 (0,36%), od čega 17 muškaraca i 16 žena, dok je žrtava - oštećenika, djece i maloljetnih osoba bilo 1311 (14,12%), od čega 582 muškog spola i 729 ženskog spola. Osim podataka koji uključuju spol žrtve – oštećenika, prikupljaju se podaci o njihovoj dobi. Pored navedenih podataka, za istaknuti su i podaci o broju postupaka u kojima se kao tužitelj pojavljuje državno odvjetništvo (14), policija (8656) i žrtva-oštećenik (21).

Osim toga, za istači su i podaci o broju i vrsti predloženih zaštitnih mjera prema članku 11. stavku 2. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (ukupno 4698 u 2015. godini od čega 2172 zaštitnih mjera obveznog psihosocijalnog tretmana); broju i vrsti izrečenih zaštitnih mjera (ukupno 2620 u 2015., od čega 494 zaštitnih mjera obveznog psihosocijalnog tretmana); broju i vrsti primijenjenih zaštitnih mjera (ukupno 1543 u 2015., od čega 228 zaštitnih mjera obveznog psihosocijalnog tretmana); broju izrečenih kazni ili kazni zatvora počinitelja nasilja koji ne postupaju prema primijenjenoj zaštitnoj mjeri (93 u 2015. godini), te broju obavijesti ustanovama socijalne skrbi o slučajevima pokretanja prekršajnog postupka u koje se kao žrtva–oštećenik pojavljuje dijete (100 u 2015. godini).

Prema raspoloživim podacima, u prvih šest mjeseci 2016. godine (od 1. siječnja 2016. do 30. lipnja 2016. godine) ukupno je 4744 okrivljenika/okrivljenica počinilo nasilje u obitelji prema članku 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, od čega 3665 (77,26%) muškaraca i 1079 (22,74%) žena. Nadalje, ovim je prekršajima oštećeno 3230 žrtava - oštećenika nasilja u obitelji, od kojih 1164 (36,03%) muškaraca i 2066 (63,96%) žena. Od navedenog broja (3320), žrtava - oštećenika s invaliditetom bilo je ukupno 22, od čega 12 muškaraca i 10 žena, dok je žrtava - oštećenika, djece i maloljetnih osoba bilo 257, od čega 143 muškog spola i 114 ženskog spola.

U prvih šest mjeseci 2016. godine ukupno je predloženo 1857 zaštitnih mjera prema članku 11. stavku 2. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, od kojih su 682 mjere obveznog psihosocijalnog tretmana, Nadalje, u istom je razdoblju izrečeno 1.140 zaštitnih mjera, od čega 205 zaštitnih mjera obveznog psihosocijalnog tretmana. Prema dostupnim podacima o broju počinitelja nasilja u obitelji kojima je izrečena zaštitna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana, a koje provoditelji tretmana dostavljaju tijelu nadležnom za poslove pravosuđa, u 2015. godini 426 počinitelja završilo je psihosocijalni tretman ili prošlo samo ulazni (inicijalni) postupak.

Nadalje, sukladno spomenutom *Pravilniku o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana* tretman počinitelja nasilja u obitelji provodi se i u zdravstvenim ustanovama, prema pravilima zdravstvene struke, za one počinitelje nasilja u obitelji koji imaju pozitivnu psihijatrijsku anamnezu. Cilj je ovog tretmana spriječiti nasilje u obitelji na način da se otklanjaju okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje nasilja u obitelji putem ovisnosti o alkoholu ili opojnim drogama pri čemu psihosocijalni tretman dovodi do poboljšanja općeg zdravstvenog stanja počinitelja nasilja u obitelji, promjene njihovih stavova i uvjerenja kao i razvoja osobnih i socijalnih kompetencija te socijalne rehabilitacije i reintegracije. Tretman provodi suvoditeljski tim, u ambulantnom, grupnom tretmanu ili individualno jednom do dva puta tjedno. Ujedno, psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji provodi se kao postupak u sklopu obveznog psihijatrijskog liječenja odnosno obveznog liječenja od ovisnosti temeljem *Pravilnika o načinu provedbe zaštitne mjere*

obveznog liječenja od ovisnosti (Narodne novine, broj 5/11) kod počinitelja koji imaju indikacije za uvođenje u modul psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji. Psihosocijalni tretman provodi se paralelno s primarnim provođenjem mjere obveznog psihijatrijskog liječenja, odnosno obveznog psihijatrijskog liječenja od ovisnosti koje određuje sud. Mjera obveznog psihijatrijskog liječenja, odnosno liječenja od ovisnosti dopunjuje se sa psihosocijalnim tretmanom kako bi se povećala kvaliteta tretmana te osobi omogućilo što uspješnije uključivanje u obitelj/zajednicu.

Psihosocijalni tretman počinitelja kaznenih djela s obilježjem nasilja u odnosu na sigurnosnu mjeru obveznog psihosocijalnog tretmana, izvršava se sukladno članku 70. *Kaznenog zakona* (Narodne novine, broj 125/11 i 144/12) i *Pravilniku o izvršavanju sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana* (Narodne novine, broj 42/13 i 142/13). Ovu mjeru sud može izreći počinitelju koji je počinio kazneno djelo s obilježjem nasilja, ako postoji opasnost da će počiniti isto ili slično djelo. Prema članku 4. predmetnog Pravilnika, sigurnosnu mjeru koja se izvršava unutar zatvorskog sustava provode stručnjaci posebno osposobljeni za rad s počiniteljima prema Standardima za provedbu sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana koji su sastavni dio navedenog Pravilnika. Analizom slučajeva zatvorenika kojima je izrečena ova sigurnosna mjera i dosadašnjom praksom provođenja tretmana zatvorenika s izrečenom mjerom, utvrđeno je da postojeći *Program tretmana počinitelja nasilja u obitelji*, koji se na nacionalnoj razini primjenjuje u provođenju sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana, nije u potpunosti primjenjiv na zatvorenike počinitelje nasilja budući da je isti namijenjen primarno počiniteljima nasilja u obitelji koji se nalaze na slobodi, ali ne i ostalim kategorijama počinitelja nasilja i nije prilagođen penalnim uvjetima. Ujedno, dio zatvorenika nije moguće uključiti u postojeći Program budući da ne ispunjavaju neke od pretpostavki koje su zadane Programom i/ili je procjena stručnjaka koji provode tretman da se mjera, zbog specifičnosti kriminogenih rizika i potreba pojedinog zatvorenika, ne može izvršiti postojećim Programom, nego drugim programima koji se provode u zatvorskom sustavu (npr. Trening kontrole agresivnog ponašanja, Tretman seksualnih počinitelja, Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja). Zbog svega navedenog, osmišljen je novi program tretmana zatvorenika počinitelja nasilja za koji je provedeno pilotiranje u dva kaznena tijela te su temeljem povratnih informacija provoditelja i zatvorenika, izrađene određene modifikacije dijela programa. U cilju daljnjeg provođenja tretmana potrebno je osigurati edukaciju službenika tretmana.

Od 1. siječnja 2013. godine do danas u kaznenim tijelima Republike Hrvatske ukupno je izrečeno 27 sigurnosnih mjera obveznog psihosocijalnog tretmana za 26 zatvorenika te jednoj zatvorenici. Od ukupnog broja izrečenih sigurnosnih mjera (27) njih 11 je izvršeno grupnim tretmanom zatvorenika počinitelja kaznenih djela s elementima nasilja (NAS), dvije mjere su izvršene grupnim tretmanom Kontrole agresivnog ponašanja (ART), a dvije mjere Tretmanom zatvorenika počinitelja seksualnih kaznenih djela (PRIKIP – Prevencija recidivizma i kontrole impulzivnog ponašanja). Jedna mjera izvršena je drugim oblicima grupnog tretmana zatvorenika s poremećajima ličnosti u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu. Dvojica zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom bila su uključena u tretman počinitelja nasilja no odustali su od daljnjeg pohađanja programa te se mjera nastavila izvršavati individualnim tretmanskim postupcima. Preostalih 9 zatvorenika nisu obuhvaćeni provedbom grupnog psihosocijalnog tretmana budući je individualnom procjenom procijenjeno da ne zadovoljavaju kriterije za ulazak u grupni tretman zbog prisutnosti elemenata psihopatologije, nedovoljnih kapaciteta praćenja grupnog rada ili pak zbog kratkoće trajanja kazne zatvora. U svim navedenim slučajevima dane su preporuke za individualni oblik rada i savjetovanje zatvorenika kako bi se sigurnosna mjera izvršila.

Osim u kaznenim tijelima, sigurnosna mjera psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja može se provoditi u pravnim i kod fizičkih osoba koje posjeduju odobrenje za provođenje ove sigurnosne mjere izdanog od strane tijela nadležnog za poslove pravosuđa. Temeljem *Javnog poziva za podnošenje zahtjeva za odobrenje za izvršavanje sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana izrečene prema počinitelju kaznenog djela s obilježjem nasilja*, u 2015. godini izdano je deset odobrenja, od čega osam fizičkim i dva pravnim osobama, te je sklopljeno osam ugovora o izvršavanju sigurnosne mjere, od čega šest s fizičkim osobama i dva s pravnim osobama. U 2016. godini sklopljeno je sedam ugovora o izvršavanju sigurnosne mjere psihosocijalnog tretmana, dva s pravnim osobama i pet s fizičkim osobama te se isti izvršava u Gradu Zagrebu, Zagrebačkoj, Šibensko-kninskoj i Primorsko-goranskoj županiji. U listopadu 2016. objavljen je javni poziv za podnošenje zahtjeva za odobrenje za izvršavanje sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana izrečene prema počinitelju kaznenog djela s obilježjem nasilja koji bi u konačnici trebao rezultirati sklapanjem ugovora za provedbu psihosocijalnog tretmana za 2017. godinu.

Prema dostupnim podacima sigurnosna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana iz članka 70. Kaznenog zakona, tijekom 2015. godine nije provođena u pravnim ili kod fizičkih osoba specijaliziranih za otklanjanje nasilničkog ponašanja, dok je tijekom 2016. godine, troje počinitelja kaznenih djela s obilježjima nasilja izvršavalo ovu sigurnosnu mjeru kod pravne ili fizičke osobe specijalizirane za otklanjanje nasilničkog ponašanja.

b) Ciljevi

- osigurati financijska sredstva u cilju provedbe psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji
- osigurati izobrazbu stručnjaka koji će provoditi psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji

c) Mjere

1. Kontinuirano osiguravati financijska sredstva za provođenje psihosocijalnog tretmana izvan zdravstvenih ustanova

Čl. 16. Konvencije – Preventivna intervencija i terapijski programi

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa
Suradne institucije: jedinice lokalne i jedinice područne (regionalne) samouprave

Aktivnosti:
1. u državnom proračunu u razdjelu Ministarstva pravosuđa osigurati financijska sredstva za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova
2. u proračunima jedinica lokalne i jedinica područne (regionalne) samouprave osigurati financijska sredstva za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova
3. pratiti utrošak sredstava namijenjenih provedbi aktivnosti

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. osigurana financijska sredstva za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova
2. redovito praćenje utroška sredstava te osiguran uvid u način i namjenu utroška sredstava

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu u okviru redovite djelatnosti nadležnog ministarstva i proračunima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave prema usvojenim planovima.

2. Provoditi psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova

Čl. 16. Konvencije – Preventivna intervencija i terapijski programi

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa

Suradne institucije: jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. ažurirati mrežu tretmanskih centara (pravnih i fizičkih osoba) za provedbu tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova
2. provoditi izobrazbu provoditelja psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji
3. izdavati odobrenja za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova
4. osigurati provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova
5. evaluirati učinkovitost provedbe psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova

Rok:

1. 2017. godina
2. – 5. kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. ažurirana mreža tretmanskih centara (pravnih i fizičkih osoba) za provedbu tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova
2. broj i zadovoljstvo polaznika programa izobrazbe provoditelja psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji
3. broj izdanih odobrenja za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova
4. broj ovlaštenih pravnih i fizičkih osoba koje provode psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji
5. broj počinitelja nasilja u obitelji obuhvaćenih psihosocijalnim tretmanom izvan zdravstvenih ustanova
6. broj recidivista polaznika psihosocijalnog tretmana

7. provedena evaluacija učinkovitosti psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu u okviru redovite djelatnosti nadležnog ministarstva.

3. Provoditi psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji u zdravstvenim ustanovama

Čl. 16. Konvencije – Preventivna intervencija i terapijski programi

Nositelj: Ministarstvo zdravstva
Suradne institucije: zdravstvene ustanove, stručna društva, strukovne komore

Aktivnosti:
1. provoditi psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji u zdravstvenim ustanovama u okviru redovite djelatnosti
2. provoditi edukaciju zdravstvenih radnika/suradnika u zdravstvu provoditelja psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji u okviru strukovne edukacije

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:
1. broj provedenih psihosocijalnih tretmana počinitelja nasilja u obitelji u zdravstvenim ustanovama u okviru redovite djelatnosti
2. broj počinitelja nasilja u obitelji koji su prošli psihosocijalni tretman
3. broj recidivista među polaznicima psihosocijalnog tretmana u zdravstvenim ustanovama
4. broj educiranih provoditelja psihosocijalnog tretmana

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se kroz redoviti sustav financiranja djelatnosti ugovorenih s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje i sredstva za trajnu edukaciju.

4. Osmisliti tretmanske programe namijenjene otklanjanju nasilničkog ponašanja počinitelja nasilja u obitelji koji su u nadzoru probacijske službe

Čl. 16. Konvencije – Preventivna intervencija i terapijski programi

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa
Suradne institucije: znanstvene ustanove

Aktivnosti:
1. osmisliti i strukturirati sadržaj programa tretmanskog rada s počiniteljima nasilja u obitelji koji su pod nadzorom probacijske službe

2. izraditi priručnik za provođenje specifičnog tretmanskog programa u okviru izvršavanja probacijskih poslova

Rok: 2017. godina

Pokazatelji uspješnosti:

1. izrađeni strukturirani programi tretmanskog rada s počiniteljima nasilja u obitelji koji su u nadzoru probacijske službe i priručnik za provedbu programa

Potrebna financijska sredstva:
Nisu potrebna financijska sredstva.

5. Provoditi tretmanske programe rada s počiniteljima nasilja u obitelji koji su u nadzoru probacijske službe

Čl. 16. Konvencije – Preventivna intervencija i terapijski programi

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa

Aktivnosti:

1. provoditi grupno/individualno programe tretmanskog rada s počiniteljima nasilja u obitelji koji su pod nadzorom probacijske službe
2. voditi evidenciju o počiniteljima nasilja u obitelji koji su bili uključeni u ciljani tretmanski program

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. broj počinitelja nasilja u obitelji koji su pohađali/završili strukturirani program namijenjen zaustavljanju i otklanjanju nasilničkog ponašanja u okviru nadzora probacijske službe
2. ažurirana evidencija o počiniteljima nasilja u obitelji koji su uključeni u tretman

Potrebna financijska sredstva:
Financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu na poziciji nadležnog tijela za možebitne putne troškove počinitelja uključenih u tretman koji nemaju dovoljno vlastitih sredstava za dolazak na tretman.

V. UNAPRJEĐENJE MEĐURESORNE SURADNJE

a) Opis stanja

Uvažavajući izuzetnu složenost problematike nasilja u obitelji i nužnost dobrog poznavanja iste od strane svih osoba nadležnih za postupanje, kao i nužnost unapređenja i daljnjeg razvoja međuresorne suradnje, krajem studenoga 2010. godine između ministarstava nadležnih za unutarnje poslove, poslove pravosuđa, obitelji, zdravstva, socijalne skrbi i obrazovanja potpisan je *Sporazum o suradnji.* Temeljem predmetnog Sporazuma osnovan je

Nacionalni tim za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, koji čine predstavnici ministarstava potpisnika sporazuma, te *županijski timovi* koje čine predstavnici policije, prekršajnih i kaznenih sudova, zdravstvenih i odgojno-obrazovnih ustanova, centara za socijalnu skrb te organizacija civilnog društva koje se bave problematikom nasilja u obitelji. Zadaće ovih timova su koordinirano, kroz sustav timskog djelovanja, pratiti i nadzirati rad svih nadležnih tijela koja postupaju u slučajevima nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, te unapređivati njihov rad kroz uspostavu i provedbu zajedničke edukacije.

Nacionalni tim ujedno predstavlja središnje tijelo u koordinaciji postupanja više sustava u slučajevima nasilja u obitelji te je nužno putem njegovih članova osigurati pravovremeno i brzo prenošenje informacija potrebnih za zaštitu žrtava nasilja. Ujedno, potrebno je omogućiti dostupnost statističkih podataka koje vode različiti sustavi o nasilju u obitelji, broju počinitelja, broju žrtava, njihovom srodstvu i drugim podacima korisnim za praćenje slučajeva nasilja u obitelji.

Nadalje, potpisivanjem Protokola o suradnji između Ministarstva pravosuđa i Ministarstva unutarnjih poslova intenzivirana je komunikacija i razmjena informacija između policije i probacije čime je unaprjeđena i učinkovitost postupanja u slučajevima nasilja u obitelji. Ujedno, uspostavljena je uspješna suradnja Ministarstva pravosuđa i Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku u cilju planiranja odgovarajućih intervencija prema osuđenicima.

Potreba daljnjeg jačanja međuresorne suradnje između sustava zdravstva, socijalne skrbi, pravosuđa i policije zaključak je i preporuka rezultata i završnog izvješća Twinning projekta „Osiguranje optimalne skrbi za osobe s mentalnim poremećajima“ koji je proveden u suradnji Trimbos instituta, Nizozemskog instituta za mentalno zdravlje i ovisnost, Ministarstva zdravstva i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo te drugih dionika.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja je, u cilju prikupljanja sustavnih podataka o nasilju u školama i unapređivanju preventivnih aktivnosti vezanih za sprječavanje nasilja među djecom i mladima, stručnog usavršavanja stručnjaka koji rade s djecom i mladima, senzibilizacije roditelja, djece i mladih za problem nasilja, kao i pružanjem sustavne pomoći žrtvama nasilja te informiranja zainteresirane javnosti o problematici nasilja u školi, u skladu s Protokolom o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima, Programom aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima te Protokolom o postupanju u slučaju obiteljskog nasilja, uvelo novi sustav prikupljanja podataka o nasilju u školama - web Obrazac za evidenciju o pojedinačnom slučaju nasilja u odgojno-obrazovnim ustanovama. Prikupljanjem informacija o pojavnim oblicima nasilja u školama, putem navedenog obrasca u školama, želi se metodološki ujednačiti podatke o pojavnim oblicima nasilja u školi na temelju kojih se mogu planirati univerzalne i selektivne preventivne aktivnosti i osigurati stručno-savjetodavna potpora školama uključujući i angažiranje stručne potpore od strane Agencije za odgoj i obrazovanje i/ili ostalih nadležnih institucija (centara za socijalnu skrb, policije, Poliklinike za zaštitu djece Grada Zagreba, obiteljskih centara).

U godišnjem izvješću o svom radu Državno odvjetništvo Republike Hrvatske prikuplja i objedinjuje statističke podatke svih županijskih i općinskih državnih odvjetništava u odnosu na sva kaznena djela pa tako i u odnosu na kaznena djela nasilja u obitelji. Uloga državnih odvjetnika u postupcima vezanim za nasilje u obitelji osobito je značajna u dijelu provođenja dokaznih radnji i istrage. U cilju unaprjeđenja učinkovitog otkrivanja počinitelja ovih kaznenih djela i prikupljanja podataka i činjenica važnih za uspješno vođenje kaznenog postupka, državna odvjetništva su ostvarila aktivnu suradnju s Ministarstvom unutarnjih poslova i Ministarstvom za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku kao i s drugim

institucijama koje rade na ovom području te kroz ovaj vid suradnje utjecala na implementaciju zakonodavstva u praksi i podizanje razine svijesti i senzibilizacije javnosti za ovu problematiku.

Uvažavajući sve rečeno te činjenicu da su djelatnici različitih sustava članovi Nacionalnog i županijskih timova za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama pred svima stoji zadaća daljnjeg zajedničkog rada te intenziviranja suradnje i razmjene iskustava vezanih uz područje nasilja u obitelji te pravovremene i učinkovite pomoći žrtvama nasilja.

b) Ciljevi

- unaprijediti međuresornu suradnju i razmjenu iskustava vezanih uz nasilje u obitelji
- unaprijediti učinkovitost postupanja u slučajevima nasilja u obitelji

c) Mjere

1. Unaprjeđenje međuresorne suradnje u području zaštite žrtava nasilja u obitelji

Čl. 7. Konvencije – Sveobuhvatne i koordinirane politike

Nositelji: državna tijela zadužena za postupanje u slučajevima nasilja u obitelji (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo zdravstva)
Suradne institucije: Nacionalni tim za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, sudovi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, županijski zavodi za javno zdravstvo, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova, koordinatori/ce u uredima državne uprave u županijama, županijski timovi za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, javne ustanove i organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. ažurirati imenovanja članova županijskih timova predstavnika pojedinih sustava
2. održavati sastanke predstavnika svih sustava uključenih u zaštitu žrtava nasilja u obitelji te članova Nacionalnog i županijskih timova za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama (najmanje 2 puta godišnje) radi razmjene iskustava, stvaranja dobre prakse i rješavanja slučajeva nasilja u obitelji (u tipu supervizorskih sastanaka)
3. osigurati kontinuiranu međusobnu razmjenu relevantnih podataka o postupanjima u slučajevima nasilja u obitelji

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. ažurirana imenovanja članova županijskih timova predstavnika pojedinih sustava
2. broj održanih zajedničkih sastanaka u izvještajnim periodima te procjena prisutnosti nadležnih tijela na predmetnim sastancima

3. procjena korisnosti razmijenjenih podataka na predmetnim sastancima s krajnjim ciljem uspješnijeg rješavanja problematike obiteljskog nasilja temeljem provedene evaluacije na kraju svakog sastanka

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu na pozicijama nadležnih državnih tijela i proračunima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave prema usvojenim planovima.

2. Unaprjeđenje suradnje predstavnika sustava socijalne skrbi - članova županijskih timova za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama i predstavnika Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Čl. 7. Konvencije – Sveobuhvatne i integrirane politike

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
Suradne institucije: Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova, centri za socijalnu skrb

Aktivnosti:
1. organiziranje 3-4 sastanka tijekom godine između predstavnika centara za socijalnu skrb - članova županijskih timova za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama i predstavnika Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku koji se bave područjem nasilja u obitelji
2. redovita razmjena informacija između predstavnika centara za socijalnu skrb - članova županijskih timova za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama i predstavnika Ministarstva koji se bave područjem nasilja u obitelji
3. osigurati izvještavanje o postupanjima u slučajevima nasilja u obitelji kao i teškoćama na koje se tom prilikom nailazi

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:
1. broj održanih sastanaka predstavnika centara za socijalnu skrb – članova županijskih timova i predstavnika Ministarstva
2. uspostavljena suradnja između predstavnika centara za socijalnu skrb – članova županijskih timova i predstavnika Ministarstva koji se bave područjem nasilja u obitelji
3. provedena evaluacija korisnosti održanih sastanaka i zadovoljstva sudionika

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu na pozicijama nadležnog tijela.

VI. IZOBRAZBA STRUČNJAKA KOJI RADE U PODRUČJU ZAŠTITE OD NASILJA U OBITELJI

a) Opis stanja

U Republici Hrvatskoj postoji višegodišnje iskustvo izobrazbe stručnih radnika i djelatnika državnih tijela te predstavnika organizacija civilnog društva o nasilju u obitelji. Od 2011. godine, odnosno nakon potpisivanja Sporazuma o suradnji između ministara nadležnih za poslove pravosuđa, zdravstva, socijalne skrbi, obitelji, unutarnjih poslova i obrazovanja te uspostave Nacionalnog tima i županijskih timova za prevenciju i subzijanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji započelo se s održavanjem programa izobrazbe za članove županijskih timova. U tom smislu valja istaknuti održavanje četiri seminara za članove županijskih timova koje čine djelatnici policije, centara za socijalnu skrb, obiteljskih centara, državnog odvjetništva, prekršajnih, obiteljskih i kaznenih sudova, zdravstvenih i odgojno-obrazovnih ustanova te organizacija civilnog društva. Na seminarima su polaznicima predstavljene obveze i dosad poduzete aktivnosti svakog pojedinog sustava u području zaštite od nasilja u obitelji te su razrađeni primjeri dobre prakse u poduzimanju mjera usmjerenih zaštiti žrtava.

Poradi daljnjeg unaprjeđenja međuresorne suradnje Nacionalni tim za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, uz organizacijsku i financijsku podršku Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, u razdoblju od listopada do prosinca 2016. godine provodilo je edukacijski projekt „Možemo zajedno“ namijenjen članovima županijskih timova. Cilj ovog projekta bio je umrežavanje te putem plenarnih predavanja i radionica proraditi stvarne slučajeve nasilja u obitelji, uz zaštitu identiteta sudionika događaja, podučiti županijske timove međuresornom postupanju, odnosno njihovim pravima i obvezama u postupanju u slučajevima nasilja u obitelji, upoznati ih sa ulogom svakog sustava te osvijestiti osobnu ulogu člana Županijskog tima. Proradom stvarnih slučajeva nasilja prikazane su pogreške sustava kao i mogućnosti njihova uklanjanja u daljnjem postupanju. Edukacijski projekt obuhvatio je 190 članova županijskih timova, odnosno djelatnika različitih sustava i organizacija civilnog društva koji postupaju u slučajevima nasilja u obitelji. Zaključci s održanih radionica upućuju na potrebu kontinuirane edukacije i supervizije, potrebu razvoja stručnih kompetencija i odgovornosti u postupanju osoba koje rade na slučajevima nasilja u obitelji kako bi razvili pretpostavke za prepoznavanje obitelji u riziku i provođenje ranih intervencija s ciljem prevencije nasilja. Osim toga, istaknuta je potreba osiguravanja koordiniranih integriranih i dostupnih usluga na razini lokalne zajednice, potreba ujednačenog postupanja i ujednačene prakse, nužnost suradnje i umrežavanja međuresornih koordinatora na lokalnoj razini, potreba prepoznavanja timova za zaštitu od nasilja u obitelji, kako na nacionalnoj, tako i na lokalnoj razini te slijedom toga i potreba upoznavanja javnosti s postojanjem timova. Ujedno, istaknuta je potreba podrške, pomoći, suradnje i pružanja smjernica u radu s članovima županijskih timova od strane Nacionalnog tima, potreba provođenja redovitih edukacija i savjetovanja te pokretanja javnih kampanja radi senzibilizacije javnosti za problem nasilja u obitelji. U okviru projekta, u nakladi od 1500 primjeraka, tiskana je i brošura „Možemo zajedno“ kojom su prikazane bitne značajke postupanja sustava koji sudjeluju u obiteljsko-pravnoj i kazneno-pravnoj zaštiti. Brošura je distribuirana županijskim timovima te će biti koristan priručnik prilikom postupanja u slučajevima nasilja.

Osim navedenih programa svaki sustav organizira i kontinuirano provodi programe izobrazbe za svoje djelatnike. Primjerice djelatnici sustava socijalne skrbi sudjelovali su na

edukaciji vezanoj uz rad s teškim korisnicima, među koje se ubrajaju i počinitelji nasilja u obitelji, te više drugih edukacija na temu nasilja u obitelji.

Izobrazba policijskih službenika koji postupanju u slučajevima nasilja u obitelji kontinuirano se provodi putem specijalističkih tečajeva, seminara te redovitih programa izobrazbe u okviru programa srednjoškolskog obrazovanja odraslih za zanimanje policajac te na Visokoj policijskoj školi u okviru dva kolegija i to na III. godini Stručnog studija kriminalistike u sklopu predmeta Kriminalitet djece i maloljetnika i II. godini specijalističkog diplomskog stručnog studija kriminalistike u sklopu predmeta Kazneno-pravna zaštita djece i maloljetnika. Ujedno, organizirani su i programi izobrazbe za djelatnike pravosudnih tijela na temu nasilja u obitelji.

Uvažavajući sve provedene aktivnosti na ovom području i nadalje pred svima ostaje izazov u stvaranju novih spoznaja i stjecanju novih znanja iz područja nasilja u obitelji. Dosad stečena znanja i postignuća potrebno je podići na višu razinu te samim tim osigurati učinkovitiju zaštitu žrtvama nasilja u obitelji.

b) Ciljevi

- poboljšati i intenzivirati programe osposobljavanja za suzbijanje nasilja u obitelji za djelatnike u državnim tijelima, tijelima jedinica lokalne samouprave, jedinica područne (regionalne) samouprave i organizacija civilnog društva
- unaprijediti stručne kompetencije i odgovornost djelatnika sustava obrazovanja, policije, socijalne skrbi, zdravstva, pravosuđa i organizacija civilnog društva, za prepoznavanje, primjereno postupanje i suzbijanje obiteljskog nasilja

c) Mjere

1.	**Provoditi intenzivnu izobrazbu predstavnika državnih tijela, nadležnih tijela jedinica područne (regionalne) samouprave i organizacija civilnog društva o problematici nasilja u obitelji i odredbama Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji**

Čl. 14. Konvencije - Obrazovanje
Čl. 15. Konvencije – Usavršavanje stručnih osoba

Nositelji: državna tijela djelatnici kojih će pohađati programe izobrazbe (Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ministarstvo pravosuđa, Agencija za odgoj i obrazovanje)
Suradne institucije: Nacionalni tim i županijski timovi za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, Pravobranitelji/ica za ravnopravnost spolova, organizacije civilnog društva, mediji, jedinice područne (regionalne) samouprave

Aktivnosti:

1. provoditi strukturirane programe izobrazbe o postupanju u slučaju nasilja u obitelji te o odredbama Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad

ženama i nasilja u obitelji namijenjene predstavnicima državnih tijela, nadležnih tijela jedinica područne (regionalne) samouprave, organizacija civilnog društva i medija
2. osigurati financijska sredstva u cilju provedbe programa izobrazbe
3. provoditi evaluaciju programa izobrazbe

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:
1. broj i kvaliteta održanih programa izobrazbe
2. broj i zadovoljstvo polaznika programa
3. osigurana financijska sredstva
4. provedena evaluacija postignuća programa izobrazbe

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu u okviru redovite djelatnosti nadležnih ministarstava.

2. Organizirati stručne radionice za pravosudne dužnosnike i policiju o odredbama domaćeg i europskog zakonodavstva usmjerene na suzbijanje i prevenciju nasilja u obitelji i odredbama Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

Čl. 14. Konvencije - Obrazovanje
Čl. 15. Konvencije – Usavršavanje stručnih osoba

Nositelji: Pravosudna akademija, Policijska akademija
Suradne institucije: Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova

Aktivnosti:
1. organizirati međuresorne radionice na temu prevencije i suzbijanja nasilja u obitelji u cilju unaprjeđenja standardiziranih postupaka te o odredbama Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji
2. osigurati financijska sredstva u cilju provedbe programa izobrazbe
3. provoditi evaluaciju programa izobrazbe

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:
1. broj i kvaliteta održanih programa izobrazbe
2. broj i zadovoljstvo polaznika programa
3. osigurana financijska sredstva
4. provedena evaluacija postignuća programa izobrazbe

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu u okviru redovite djelatnosti nadležnih tijela.

3. Provoditi sustavnu i kontinuiranu izobrazbu probacijskih službenika za provedbu tretmanskog programa namijenjenog počiniteljima nasilja u obitelji s ciljem smanjenja nasilničkog ponašanja

Čl. 15. Konvencije – Usavršavanje stručnih osoba

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa, Pravosudna akademija
Aktivnosti:

1. provoditi redovitu izobrazbu probacijskih službenika uz interaktivne metodološke pristupe
2. provesti evaluaciju programa izobrazbe

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. broj educiranih probacijskih službenika
2. provedena evaluacija programa izobrazbe

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu u okviru redovite djelatnosti nadležnog ministarstva.

VII. SENZIBILIZACIJA JAVNOSTI ZA PROBLEMATIKU NASILJA U OBITELJI

a) Opis stanja

Senzibilizacija šire javnosti za potrebe žrtava nasilja u obitelji i područje zaštite od nasilja u obitelji pretpostavka je pravovremenog pružanja pomoći žrtvi nasilja. Zatvaranje oči pred potrebama i problemima žrtve, odnosno obitelji u kojoj se nasilje događa dovodi do produbljivanja ovog teškog problema te dodatnih problema članovima obitelji u kojima se nasilje događa.

Poradi postizanja ovog cilja državna tijela, organizacije civilnog društva i druge institucije u okviru svog rada redovito obilježavaju nacionalne i međunarodne dane vezane uz promicanje ljudskih prava te borbu protiv nasilja. Obilježavanja uključuju održavanje konferencija, okruglih stolova te predavanja i radionica namijenjenih stručnoj i široj javnosti.

Svakako treba istaknuti Nacionalni preventivni projekt Ministarstva unutarnjih poslova pod nazivom „Živim život bez nasilja“ koji se sustavno provodi od 2010. godine. Projekt je usmjeren na sprječavanje nasilja u obitelji, nasilja prema ženama, nasilja među mladima te izgradnje kulture nenasilja, nediskriminacije i tolerancije. Projekt je, kao rezultat suradnje Ministarstva unutarnjih poslova s Ministarstvom znanosti i obrazovanja, organizacijama civilnog društva kao i društveno angažiranim umjetnicima, u svom inovativnom pristupu iznimno prihvaćen, a što je vidljivo i iz rezultata provedene evaluacije. Rezultati evaluacije

potvrđuju visoku kvalitetu i prilagođenost ciljanoj skupini svih provedenih aktivnosti, kao i pokazatelje da je ciljana skupina, odnosno da su učenici 7-ih razreda osnovnih škola, obuhvaćeni projektnim aktivnostima, osnaženi u smislu senzibilizacije i spremnosti na prijavljivanje nasilja, educirani o vrstama nasilja s ciljem njihovog prepoznavanja, te potaknuti u društveno prihvaćenom, odgovornom odnosno nenasilnom ponašanju. Nadalje, 85% obuhvaćenih učenika iskazalo je stav da su kroz inovativan pristup, koji se koristi u okviru Projekta, puno više naučili o tome kako prepoznati nasilje i kako se zaštiti od nasilja nego što bi, smatraju, naučili kroz klasično predavanje. Isto tako, njih 89% iskazalo je stav da neće zatvarati oči i okretati glavu od nasilja. U sklopu istog Projekta izrađena je edukativna brošura, te je snimljen namjensko dokumentarno-igrani film istog naziva kao i sam projekt čija je projekcija upriličena u svim županijama tijekom 2015. godine. Isto tako, s istim ciljem prevencije svih oblika nasilja, provode se i brojni lokalni preventivni projekti i aktivnosti usklađeni s potrebama lokalne zajednice u kojoj, u suradnji s društveno odgovornim partnerima, policija iniciranjem i sudjelovanjem u istima, kroz međuresornu suradnju pravovremeno reagira sa aspekta prevencije. Ciljevi aktualnih lokalnih preventivnih projekata i aktivnosti su usmjereni na podizanje razine svijesti o važnosti kulture dijaloga i nenasilnog rješavanja sukoba kao i ispravnog informiranja mladih o toj problematici i pojavnim oblicima nasilja, a u konačnici i njihovog osnaživanja u samozaštitnom ponašanju te potrebi prijave svih oblika nasilja s ciljem rane reakcije relevantnih službi.

Nadalje, slijedom potrebe senzibilizacije medija za temu obiteljskog nasilja, u organizaciji Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, tijekom 2014. i 2015. godine, provodila se medijska kampanja projekta „Moj glas protiv nasilja“, s ciljem podizanja svijesti javnosti o neprihvatljivosti svih oblika nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje i odašiljanje poruke o nužnosti nulte tolerancije na sve oblike rodno uvjetovanog nasilja.

Povodom obilježavanja 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama 2016. godine održana je konferencija pod nazivom „Možemo zajedno“ kojoj je cilj bio skretanje pozornosti institucijama i javnosti da je temi nasilja nad ženama, obiteljskog nasilja i kaznenopravnoj zaštiti djece potrebno i nadalje pridavati posebnu i međuresornu pozornost, posebice u duhu obveza koje proizlaze iz *Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*, Direktive 2012/29 EU o uspostavi minimalnih standarda, prava, podrške i zaštite žrtava zločina, te zakonskih okvira Republike Hrvatske i nacionalnih strategija.

Također, s ciljem razvoja tolerancije i nenasilnog rješavanja sukoba kod djece i odgojno-obrazovne ustanove obilježavaju datume vezane za ljudska prava i senzibiliziranje javnosti za problematiku nasilja u obitelji što je navedeno u njihovim školskim kurikulumima, odnosno godišnjim planovima i programima rada. Isto tako, u odgojno-obrazovnim ustanovama provode se preventivni programi koji su vezani uz ljudska prava u kojima sudjeluju osim učenika i roditelji učenika. Važno je naglasiti i suradnju s organizacijama civilnog društva koje djeluju u području izvaninstitucionalnog odgoja i obrazovanja i koje provode cijeli niz projekata za djecu i mlade čiji je temeljni cilj vezan za promicanje i poštivanje ljudskih prava te senzibiliziranje javnosti za problematiku nasilja u obitelji.

Dosadašnja iskustva govore da provedba ciljanih aktivnosti uz suradnju medija na nacionalnoj i lokalnoj razini utječe na razvoj svijesti šire javnosti o štetnosti nasilničkog

ponašanja kao i posljedicama koje iz njega proizlaze, razvoj svijesti o potrebi preveniranja nasilja u obitelji u njegovim pojavnim oblicima te pružanja učinkovite pomoći žrtvama. Slijedom navedenoga, nužno je nastaviti s provedbom ovih aktivnosti s razine državnih tijela u partnerstvu s organizacijama civilnog društva uz nužnost jačeg uključivanja medija.

b) Ciljevi

- razvoj svijesti šire javnosti o štetnosti nasilničkog ponašanja
- senzibilizacija za problematiku nasilja u obitelji

c) Mjere

1. Redovito obilježavati datume koji su vezani za ljudska prava i senzibiliziranje javnosti za problematiku nasilja u obitelji

Čl. 13. Konvencije – Podizanje razine svijesti

Nositelji: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo zdravstva, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske
Suradne institucije: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Nacionalni i županijski timovi za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, odgojno-obrazovne ustanove, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:
1. redovito obilježavati datume koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unaprjeđenje položaja žrtava nasilja u obitelji

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:
1. broj i kvaliteta provedenih aktivnosti
2. procjena količine distribuiranog materijala
3. zadovoljstvo korisnika/ca aktivnosti

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

2. Osigurati dostupnost informacija o zaštiti od nasilja u obitelji

Čl. 13. Konvencije – Podizanje razine svijesti
Čl. 19. Konvencije – Informacije

Nositelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske
Suradne institucije: jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. izraditi i tiskati informativne pisane materijale koje će svaki od resora dijeliti žrtvama nasilja u cilju njihove potpune informiranosti o svim mogućnostima koje stoje na raspolaganju unutar različitih sustava
2. prilagoditi tiskani materijal slijepim i slabovidnim osobama
3. distribuirati tiskani materijal radi osiguravanja dostupnosti osobama u potrebi

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. broj i kvaliteta izrađenih i podijeljenih materijala
2. procjena razine dostupnosti i prilagodbe materijala slijepim i slabovidnim osobama kao i dostupnosti materijala na drugim jezicima osim hrvatskog jezika

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

3. Poticati medije na adekvatno prikazivanje programskih sadržaja o problematici nasilja u obitelji, sukladno Priručniku sa smjernicama za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji

Čl. 13. Konvencije – Podizanje razine svijesti
Čl. 14. Konvencije – Obrazovanje

Nositelji: Agencija za elektroničke medije, Hrvatsko novinarsko društvo, Hrvatska radiotelevizija
Suradne institucije: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, organizacije civilnog društva, Nacionalni tim za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, mediji

Aktivnosti:

1. programskom i uređivačkom djelatnošću promicati i unaprjeđivati medijsku kulturu i kreirati medijsko okruženje usmjereno na problemsko, a ne senzacionalističko izvještavanje o nasilju u obitelji sukladno Priručniku sa smjernicama za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji
2. poticati medije na adekvatno prikazivanje programskih sadržaja o problematici nasilja u obitelji putem održavanja okruglih stolova, tribina, edukacijskih radionica i slično
3. u slučaju neadekvatnog prikazivanja programskih sadržaja, o navedenom obavijestiti nadležnog pravobranitelja/pravobraniteljicu i druga nadležna tijela

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. broj i vrsta održanih programskih sadržaja o problematici nasilja u obitelji
2. broj i vrsta aktivnosti (održanih okruglih stolova, tribina, edukacijskih radionica i slično) poduzetih s ciljem poticanja na adekvatno prikazivanje programskih sadržaja o problematici nasilja u obitelji, sukladno Priručniku sa smjernicama za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji
3. analiza kvalitete programskih sadržaja o problematici nasilja u obitelji
4. broj obavijesti proslijeđenih nadležnim tijelima

Potrebna financijska sredstva:
Nisu potrebna financijska sredstva.

4. Provoditi medijske kampanje za suzbijanje obiteljskog nasilja na nacionalnoj i lokalnoj razini s ciljem daljnje senzibilizacije javnosti za problematiku obiteljskog nasilja

Čl. 13. Konvencije – Podizanje razine svijesti
Čl. 17. Konvencije – Sudjelovanje privatnog sektora i medija

Nositelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, Hrvatsko novinarsko društvo
Suradne institucije/tijela: mediji, HRT, organizacije civilnog društva, Nacionalni tim i županijski timovi za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, policijske uprave

Aktivnosti:

1. izraditi programe medijskih kampanja za suzbijanje nasilja u obitelji s naglaskom na potrebu, obvezu i važnost prijavljivanja nasilja
2. redovito provoditi aktivnosti i mjere programa medijskih kampanja za suzbijanje nasilja u obitelji

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. broj i kvaliteta izrađenih programa medijskih kampanja za suzbijanje nasilja u obitelji s naglaskom na potrebu i obvezu prijavljivanja nasilja
2. broj i kvaliteta provedenih medijskih kampanja
3. procjena korisnosti provedenih aktivnosti medijskih kampanja

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se na pozicijama nadležnih tijela u državnom proračunu te proračunima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave prema usvojenim planovima.

5. Redovito ažurirati Adresar ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji i osiguravati njegovu dostupnost najširem krugu osoba

Čl. 19. Konvencije – Informacije

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
Suradne institucije: organizacije civilnog društva, županijski timovi za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama

Aktivnosti:

1. jednom godišnje prikupljati podatke o ustanovama, organizacijama i ostalim institucijama koje pružaju pomoć žrtvama nasilja u obitelji
2. izraditi izmjene i dopune Adresara
3. tiskati Adresar
4. objavljivati Adresar na web stranicama i osigurati njegovu distribuciju

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. prikupljeni podaci o ustanovama, organizacijama i institucijama koje pružaju pomoć žrtvama nasilja u obitelji
2. izrađene izmjene i dopune Adresara
3. tiskan Adresar jednom godišnje
4. Adresar objavljen na web stranicama
5. broj tiskanih i distribuiranih Adresara

Potrebna financijska sredstva:
Potrebna financijska sredstva osigurat će se u državnom proračunu u okviru redovite djelatnosti nadležnog ministarstva.

4. ZAVRŠNE ODREDNICE

1. Ministarstvo nadležno za poslove obitelji određuje se koordinatorom provedbe Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2017. do 2022. godine.

2. Tijela državne uprave nositelji i sunositelji mjera dužna su provoditi mjere Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji u cilju unaprjeđenja zaštite žrtava nasilja u obitelji.

3. Sva tijela državne uprave na nacionalnoj razini – nositelji mjera Nacionalne strategije dužna su, u roku od tri mjeseca nakon usvajanja Nacionalne strategije, imenovati koordinatore za provedbu mjera Nacionalne strategije.

4. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne strategije dužna su ih uvrstiti u svoje godišnje planove te za svaku godinu osigurati sredstva iz državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave za njihovu provedbu.

5. Ministarstvo nadležno za poslove obitelji svake dvije godine izvještava Vladu Republike Hrvatske o provedbi Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2017. do 2022. godine.

6. Središnja tijela državne uprave - nositelji mjera Nacionalne strategije zadužuju se da, po donošenju Nacionalne strategije, upoznaju tijela i ustanove iz svog djelokruga s činjenicom i svrhom njezinog donošenja, te da osiguraju njezinu dostupnost, kao i da poduzmu sve potrebne mjere radi njezine dosljedne primjene.

7. Ministarstvo nadležno za poslove obitelji tiskat će Nacionalnu strategiju te će je objaviti na web-stranicama.